HUGO PRATT

Corto Maltese

Caraïbische Suites

casterman

HUGO PRATT

Corto Maltese

Caraïbische Suites

voorwoord van
Marco Steiner

foto's van
Marco D'Anna

casterman

Caraïbische Suites
Groen, rood en zwart.

Marco Steiner
fotografie Marco D'Anna

"De mens maakt niet de reis, maar de reis maakt de mens."
John Steinbeck (1902-1968)

Waarom begint het geheim van Tristan Bantam in Paramaribo, een ingeslapen, klamme en vergeten nederzetting in Suriname? Omdat de Caraïbische Suite geen calypso of reggae is, geen merengue, mambo of bolero, maar een ware Suite, dat wil zeggen een synthese, een geheel, een versmelting van Caraïbische geluiden en sferen, die behalve uit de zee ook bestaat uit oerwouden en rode aarde, Afrikaanse tradities en mysteries, trommelaars, slijkerige mijnen en suikerriet.
Met Brits en Frans Guyana ligt Nederlands Guyana, zoals Suriname ook wel wordt genoemd, aan de noordkust van Zuid-Amerika, ingeklemd tussen Colombiaanse coke, Venezolaanse olie, Braziliaanse oerwouden en de Caraïbische Zee. De Guyana's aarzelen tussen de gemakkelijke rijkdom van de goudroute, het opgraven en verkopen van alles wat enige handelswaarde heeft, en een poging om hun natuurlijke rijkdommen te redden. Iedereen is er gepasseerd, sedert Columbus en de eerste ontdekkingsreizigers op zoek naar specerijen en rijkdommen – Britten, Nederlanders, slaven, goudzoekers, dictatoren en soldaten, maar ook natuuronderzoekers en ecotoeristen.
Het is dan ook niet verwonderlijk dat Corto en zijn vrienden daarvandaan vertrekken voor een avontuurlijke reis en overgangsrite, na verhalen over geld en magie, en dat ze bereid zijn naar Brazilië te varen op zoek naar andere schatten en wellicht andere werelden, op een schip dat toepasselijk *Dreaming boy* heet.

LINKS: TOBAGO KEYS, GRENADINES.ONDER: PALM ISLAND, GRENADINES

Paramaribo, Suriname, Nederlands Guyana.

Er staat in Paramaribo een herberg met een lange, smalle veranda die uitkijkt op de traag voortstromende bruine rivier. Hij heeft een blauw dak en blauwe luiken, een afbladderende witte veranda, grote stoelen van gevlochten riet, een slapende kat. Aan het plafond proberen trage ventilatoren de vochtigheid te vermengen met de ijskoude lucht uit de airconditioning.
De stilte wordt alleen verstoord door dit gebrom en door het knarsen van de ventilatorschroeven. Desondanks is het er warm. Het mag dan niet de herberg van Madame Java zijn, het lijkt er veel op. De Braziliaanse bij de receptie glimlacht uitnodigend.
De atmosfeer is loom en oosters, het ruikt er naar boter en geroosterd brood, er hangt een vage geur van curry, kruiden en gebakken uien. De haven is aan het einde van de straat, de markt op een steenworp afstand. Daar vind je van alles en nog wat: kleurrijke vruchten en niet meer zo erg verse groente, vissen die met een machete in stukken zijn gekapt, ondersteboven opgehangen kippen en opgevouwen T-shirts, horloges, radiootjes en gekopieerde cd's, maar ook lege rumflessen die zijn gevuld met stukjes boomschors, zaden, gedroogde bladeren, kleine struikjes of bessen. Je hoeft er alleen een heldere likeur, jonge rum, wodka of gin bij te doen. En te wachten. De alcohol neemt de eigenschappen van al die smaakstoffen op. In enkele dagen wordt de vloeistof amberkleurig, bitter als gal, scherp als de rug van een stekelvarken, ruw als puimsteen. Elke fles bevat een preparaat om één bepaald probleem te bestrijden, zoals rugpijn, impotentie of onvruchtbaarheid, om malaria te voorkomen dan wel te genezen of om een blik in de toekomst te werpen.
Een oude vrouw, zwart en glanzend als glad gesleten ebbenhout, legt uit hoe de verschillende preparaten werken. Ze kijkt je recht in de

ogen. Ze wil weten wie ze tegenover zich heeft, maar ze maakt er weinig woorden aan vuil. Haar kraampje staat in een donker hoekje en haar wit oplichtende ogen gedragen zich als scanners. Ze peilen, onderzoeken, bliksemen, of negeren je en kijken in de verte. Ze verkoopt magische flesjes, maar ook glazen die uit boombast zijn gesneden, kronkelige wortels en geurige smeersels. Je hoeft maar even met haar te kletsen, oprechte belangstelling te tonen, een opmerking te maken, en je krijgt een verhaal te horen. Onder haar kraampje liggen lappenpopjes met spelden, donkere flessen met een groene vloeistof, houten altaren, gekleurde kaarsen in alle maten en alles wat er nodig is ter voorbereiding van een voodooritueel.

Niet ver van de stad staat een grote fabriek, het hart van de hele streek, die Suralco heet en waar de rode aarde van het Amazonegebied wordt gewassen om er bauxiet uit te winnen. Dat is de grondstof voor aluminium, een van de meest gebruikte metalen in onze samenleving, en niet alleen voor kookpannen. De fabricage van aluminium is een kostbaar procedé dat

Links: District Coronie, Suriname
Boven: Mercato Di Paramaribo
Onder: Voodooritueel

Boven en onder: Voodooritueel, Paramaribo

Panfluitspeler, Bequia, Grenadines

enorme hoeveelheden elektriciteit vereist. Hier is dat onmogelijk, dus moet het elders gebeuren. Het is kostbaar om in Suriname energie te produceren, maar er is veel grond en er zijn veel mensen om het te wassen. Vier ton bauxiet voor één ton aluminium, geleverd in staven van negen meter lang met het gewicht van zes olifanten. Op de reusachtige vrachtwagens van Suralco staat de veelzeggende slogan: 'We move the mountains' (Wij verplaatsen de bergen).

Voorbij dit enorme kasteel van ijzer, rook en cement is de weg een rood lint van door regen en banden geteisterde klei dat als een wond het groene oerwoud splijt, in de richting van het zuiden, waar andere open littekens in de aarde zijn uitgegraven, de goudmijnen.

De gele vrachtauto's rijden af en aan. Hun wielen en schokbrekers hebben het zwaar te verduren in de gaten en de modder, en de wagens veranderen in koperkleurige monsters. Hun mechanische kabaal weergalmt in de natuurlijke tunnels en jaagt de jaguars en de apen op de vlucht, maar enkele honderden meters verderop herneemt het oerwoud zijn rechten. Over een afstand van duizenden kilometers, almaar verder naar het zuiden, is er alleen nog het Amazonewoud.

Een zwaar tapijt van groen en zuurstof dat zich ontrolt tot over de grenzen en heel Brazilië bedekt. Daarvandaan komen de prostituees, uit de arme gebieden van Brazilië. Zij zijn de ware slaven van de moderne tijd. Vroeger kwamen slaven uit Afrika: in Ivoorkust, Dahomey en Ghana werden ze als beesten in schepen geladen en hier weer uitgeladen, om de aarde te bewerken, de bossen om te hakken, de kuddes te hoeden, om stenen te kloppen en alles te doen waaraan geen enkele blanke zich ooit zou wagen. Sommigen van hen kwamen in opstand en vluchtten het oerwoud in. Hun afstammelingen leven daar nog steeds, ze worden marrons genoemd, maar zelf noemen ze zich *Longwe Samma* (vluchters).

Het zijn de marrons die goud komen zoeken in het oerwoud, uiteraard zijn de concessies eigendom van Canadezen, Nederlanders of een of andere dictator, maar wie doet het graafwerk, wie krijgt malaria, wie vergiftigt zich door het gebruik van kwik, wie krijgt aids van de Brazili-

aanse prostituees, wie wordt door bendes gedood nadat hij zijn loon heeft gekregen of goud heeft gevonden? Het zijn altijd dezelfden, de slaven die de vrijheid hebben gekozen, van wie de *Ndjuka* het talrijkst zijn. Zij hebben een speciale bron van energie. Het is de *Obeah*, een oude vorm van magisch-religieuze praktijken die afkomstig zijn uit Midden-Afrika met oppermachtige goden die niet beducht zijn voor de kleine komedie van de andere Caraïbische goden. Ze jagen werkelijk angst aan, alleen zij kunnen toestemming geven om in de aarde te graven en kracht schenken om te graven en te overleven in de duistere vochtigheid van het oerwoud.

De magische rituelen gaan van witte magie tot zwarte magie en niemand weet met zekerheid welke offers er op sommige inktzwarte nachten worden gebracht. Maar een van de geestversterkende cocktails bestaat uit kippen- en geitenbloed, suikerrietsap, rum en buskruit. In Paramaribo is een winkel waar allerlei benodigdheden voor voodoorituelen te koop zijn, maar alleen voor witte, positieve magie. Het oudste in de winkel is een serie ketels.

'Een ketel komt altijd van pas,' zegt Hector, een zwarte kerel met spierballen zo hard en donker als ebbenhout. 'Je kunt een kruidenaftreksel maken om je te wassen, of een drank bereiden om je te reinigen, een maaltijd koken voor jezelf of voor de god die je wilt aanroepen, of je kunt er iets in doen dat je hebt geofferd om kracht te vinden om door te gaan...'

De andere slaven bleven waar ze waren, tot ze in 1863 werden bevrijd en voortaan betaald kregen voor het werk dat ze verrichtten. De afstammelingen van de marrons en die van de vrijgelaten slaven hebben weinig met elkaar op. Ze leven langs elkaar heen en willen hun respectieve verledens het liefst vergeten.

De bevolkingsgroepen raakten nog verder vermengd toen er na de afschaffing van de slavernij andere arbeiders in Suriname arriveerden. Ze waren niet langer slaven, maar omdat ze afkomstig waren uit landen waar grote armoede heerste, waren ze bereid voor weinig geld en onder slechte omstandigheden te werken, in de hoop op een betere toekomst. Ze kwamen uit India, Pakistan en Bangladesh, Java en de andere

LINKS EN RECHTS: UNION ISLAND

eilanden van de Maleisische en Indonesische archipel, uit Zuid-China en natuurlijk uit de armste streken van Brazilië.

Onder hen was Nazaré da Silva Nascimento, afkomstig van het eiland Marajó in de Amazonedelta, in de provincie Pará. Nazaré was geboren in een dorp van vermolmd hout en golfplaten, dat gebouwd was op wankele palen en waar niets goeds was, behalve haar grootvader. De oude man was overdag pottenbakker en speelde 's avonds op zijn gitaar. De tonen van zijn snaren waren nog subtieler dan de kleuren van de vazen en de borden die hij vervaardigde, en muziek was Nazarés grote liefde. Op een dag, toen ze twaalf was, trok ze opeens wit weg en begon ze hevig te transpireren. Haar buik, zo hard als steen, werd verscheurd door een helse pijn. Na een afschuwelijke overtocht van vijf uur bereikten ze uiteindelijk Belem, waar dokter Sachs haar opereerde en redde, voordat de blindedarmontsteking overging in buikvliesontsteking.

Toen ze ontwaakte in een klein kamertje van het ziekenhuis in Belem, was er niemand van haar familie, alleen de oude dokter. Met zijn ene hand hield hij een fles rum omklemd, waaruit hij een slok nam, en met zijn andere hand streelde hij haar even. In het kamertje klonk hemelse muziek.

'Ik heb je leven gered, maar ik wil je ook nog een ander geschenk geven, Nazaré. Doe nu je ogen dicht en luister naar de muziek van Telemann. Je lichaam is een voorstelling en ik wil voelen hoe je trilt op deze noten.' De enige voorstelling die Nazaré na die dag in haar dorp te zien kreeg, was de '*pororoca*', de enorme golven die ontstaan wanneer het water van de rivier en dat van de Atlantische Oceaan op elkaar botsen. Wanneer de zee terugstroomt en in haar azuur het oker van de aarde meeneemt, laat ze

moddersporen achter met hier en daar wat zwarte vlekken van de buffelkuddes. Nazaré keek naar die lagune vol armoede en muggen en droomde maar van één ding: vluchten, ver weg.
Ze had nooit gedacht dat ze zou eindigen op een plek, erger dan deze. Ze had nooit gedacht dat ze de slaaf van Luciano Brust zou worden. De officiële leverancier van prostituees voor goudzoekers in het zuiden van Suriname.
De vuist is Luciano's favoriete wapen en hij kan pijn doen, veel pijn. Hij is zwart en sterk, hij weet waar hij moet slaan en elke vinger is voorzien van een grote ring. Elke daarvan heeft zijn eigen bestaansrecht.
The star, de goede ster, die van Lucky Luciano.
Een bloedrode steen, *the blood*, het bloed van zijn vijanden.
Darkness, een steen zo zwart als de duisternis, het mysterie van de *obeah*, de macht van de oude Afrikaanse goden.
Freedom, de vrijheid, die Luciano boven alles liefheeft.
Een anker, omdat hij *steady wil* zijn, stabiel. Als een schip dat gereed is om uit te varen, als een schip dat zich laat wiegen zonder acht te slaan op de grillen van de zee, maar dat daar toch blijft liggen, vastgemaakt aan de zeebodem. De blik naar het azuur, met ijzeren vingers die de rotsen vastgrijpen.
Deze hand kan de huid van Nazaré strelen, ruw door haar haar strijken, hij kan haar bedreigen of haar schedel inslaan, haar verminken, haar verpulveren met deze vuist die gewapend is met zijn vijf symbolen.
Hij heeft haar meegenomen de grens over, ver van het geweld van haar broers. Hij heeft haar familie geld gegeven en haar reis betaald. Hij heeft haar een dak boven haar hoofd gegeven en hij blijft haar elke dag eten en bescherming geven. Sindsdien is ze zijn eigendom en moet ze de mannen bevredigen die in de aarde graven. Nazaré moet haar schuld terugbetalen, alles wat Luciano voor haar heeft gedaan, dat is de enige manier om zijn vuist te ontwijken.
Er zijn nog andere moderne slaven in Suriname, voor het merendeel Chinezen. Ze komen uit de zuidelijke provincies van hun grote land om hier wegen aan te leggen. Van de onderaannemers krijgen ze beroerde contracten van zes maan-

Links: Paramaribo. Onder: Zwavelvulkaan, Saint Vincent

LINKS EN RECHTS: PARAMARIBO, SURINAME

Boven: De vuist van Luciano
Onder: Zwavelvulkaan, Saint Vincent
Rechts : District Nickerie, Suriname
Volgende pagina's: Caraïbische zee

den, ze hebben de benodigde vergunningen en werken hard. Na afloop moeten ze terug naar hun eigen land, maar in plaats daarvan verdwijnen ze spoorloos in het oerwoud. Iemand anders zal zich over hen ontfermen, zoals Luciano deed bij Nazaré, iemand zal een hut voor hen vinden en hen ergens heen sturen om voedsel en hormonen te geven aan rivierkreeften in de viskwekerijen, suikerriet te bespuiten met pesticiden, koffieplantages te ontginnen, velden te besproeien met onkruidverdelger, netten of textiel te naaien in een vochtig pakhuis.

De kleine Chinese arbeiders hebben geen naam meer, ze zijn illegalen in een vrij land, slaven van degenen die hen de kronkelwegen van deze valse vrijheid lieten volgen. Onder elkaar spreken ze een speciale taal, 'Hakka', om te kunnen praten zonder dat anderen hen verstaan, om nog iets persoonlijks en bijzonders te hebben in de duisternis van hun golfplaten hutjes, om hun dagelijkse bestaan uit te houden, levend van een handje rijst. Trouwens, Hakka betekent 'gastenvolk'.

Verhalen van boeken, verhalen van slaven.

"Er bestond een natuurlijke mens: men stak in deze mens een kunstmatige mens; en in de holte brak een oorlog uit die een heel leven lang voortduurt. Nu weer heeft de natuurlijke mens de overhand; dan weer legt hij het af tegen de morele en kunstmatige mens..."

(Denis Diderot. *Supplement van "Voyage de Bougainville"*, 1771)

In Parijs, in een boekenantiquariaat, bevindt zich een kostbaar, in bruin gemarmerd leer gebonden boek, waarvan de randen en de voorzijde zijn opgehoogd met oranje leer. De titel staat verticaal in gouden letters: *Narrative of a five years' expedition against the revolted* negroes of Surinam. Het vertelt het verhaal van een avonturier, John Gabriel Stedman (1744-1797), die in Nederland was geboren uit een Schotse vader en een Nederlandse moeder. Stedman vertrok in 1774 op dertigjarige leeftijd naar Suriname. Hij diende in de Scots Brigade, een militaire eenheid die de Nederlandse kolonisten kwam helpen een slavenopstand neer te slaan. Het boek bevat een aantal kopergravures, op een volledige of dubbelgevouwen pagina, met grote precisie vervaardigd door Tardieu de Oude. Een erg fraaie afbeelding toont hoe kapitein Stedman op zijn geweer leunt bij het lijk van een slaaf die hij zojuist heeft gedood, terwijl op de achtergrond een dorp in brand staat. Andere tonen de rede van Paramaribo, een tocht door een moeras in Guyana, een slagveld tussen de rivieren Cottica en Marowijne *'met de wijze van kamperen in de oerwouden van Suriname'*, en verder zijn er gravures van landschappen, planten, vogels, vissen, plantages en martelingen die de inheemsen ondergingen, onder andere een macabere weergave van een *'Neger, levend opgehangen aan zijn ribben'*, die herinnert aan een andere grote tekenaar, William Blake, de visionaire schrijver en schilder die met Stedman bevriend was.

Stedman kwam in Suriname aan op het fregat *Zeelust*, tegelijk met nog achthonderd vrijwilligers. Hun commandant was kolonel Fourgeoud, een windbuil die erom bekendstond dat hij zich niets aan zijn soldaten gelegen liet liggen, zijn vijanden wreed en minachtend behandelde en copieus placht te dineren met een keur van uitgelezen wijnen.

Desondanks deed de soldaat van Schotse afkomst, die de marronrebellen afslachtte, iets wat voor zijn tijd en in zijn functie ongebruikelijk was: hij trouwde met Joanna, de mooie mulattin met haar elegante gebaren en *'met tanden zo wit als de sneeuw in het gebergte'*. Hij kreeg zelfs een zoon met haar, Johnny. Stedman koesterde een oprechte liefde voor haar, maar het lukte hem niet om haar mee te nemen naar Europa, omdat hun relatie de afkeuring en het misprijzen van de

hele samenleving zou hebben gewekt. Hoewel haar echtgenoot erop aandrong, was Joanna niet bereid hem te volgen.
Al een eeuw eerder had Aphra Behn een roman over hetzelfde onderwerp geschreven, *Oroonoko, de koninklijke slaaf*. Het is een van de eerste Engelse romans, verschenen in 1688, maar het is tevens een van de eerste romans die geschreven zijn door een vrouwelijke auteur en ongetwijfeld de eerste die een positief beeld van Afrikanen geeft. De leerlingen van Angelsaksische scholen bestuderen het boek, omdat het al vóór de theorieën van Rousseau een soort mythe van de 'nobele wilde' beschrijft. Het is het trieste verhaal van Oroonoko, de edele neef van een Afrikaanse vorst, die verliefd wordt op de mooie Imoinda, die voor de harem van de koning is bestemd. Uiteraard wordt hun liefde ontdekt en ze worden als slaven verkocht om op de suikerrietplantages in Suriname te werken.
In de loop van dit liefdesdrama, dat eindigt met de dood van beide geliefden, beschrijft de auteur Suriname als een prachtig land, waar de plaatselijke bevolking een eenvoudig maar heilzaam leven leidt en door haar veroveraars wordt uitgebuit. De liefde van Oroonoko blijft zijn leven lang onverlet, maar hij wordt teleurgesteld in zijn verwachtingen en gerechtelijk vervolgd, terwijl de plaatselijke gouverneur niet bij machte blijkt om de kolonie op een efficiënte en voor zijn land winstgevende manier te besturen.
Volgens Aphra Behn was de Engelse koning destijds slecht geïnformeerd over de grote mogelijkheden van dit land, dat niet alleen rijk was aan suiker- en koffieplantages, maar ook aan goudmijnen. Charles II stond in het verdrag van Breda Suriname af en ruilde een heel land tegen één enkele stad die de West-Indische Compagnie in 1625 gesticht had in een voor de Engelsen strategisch gebied. Die stad heette Nieuw Amsterdam en lag op de zuidpunt van een eiland tussen twee rivieren. Van daaruit konden de Engelsen de toegang versperren aan de maatschappijen die zich bezighielden met de bonthandel in het dal van de Hudsonrivier. Dit eiland heette Manhattan en de stad kreeg een nieuwe naam: New York. Het was een van de beste transacties uit de geschiedenis.

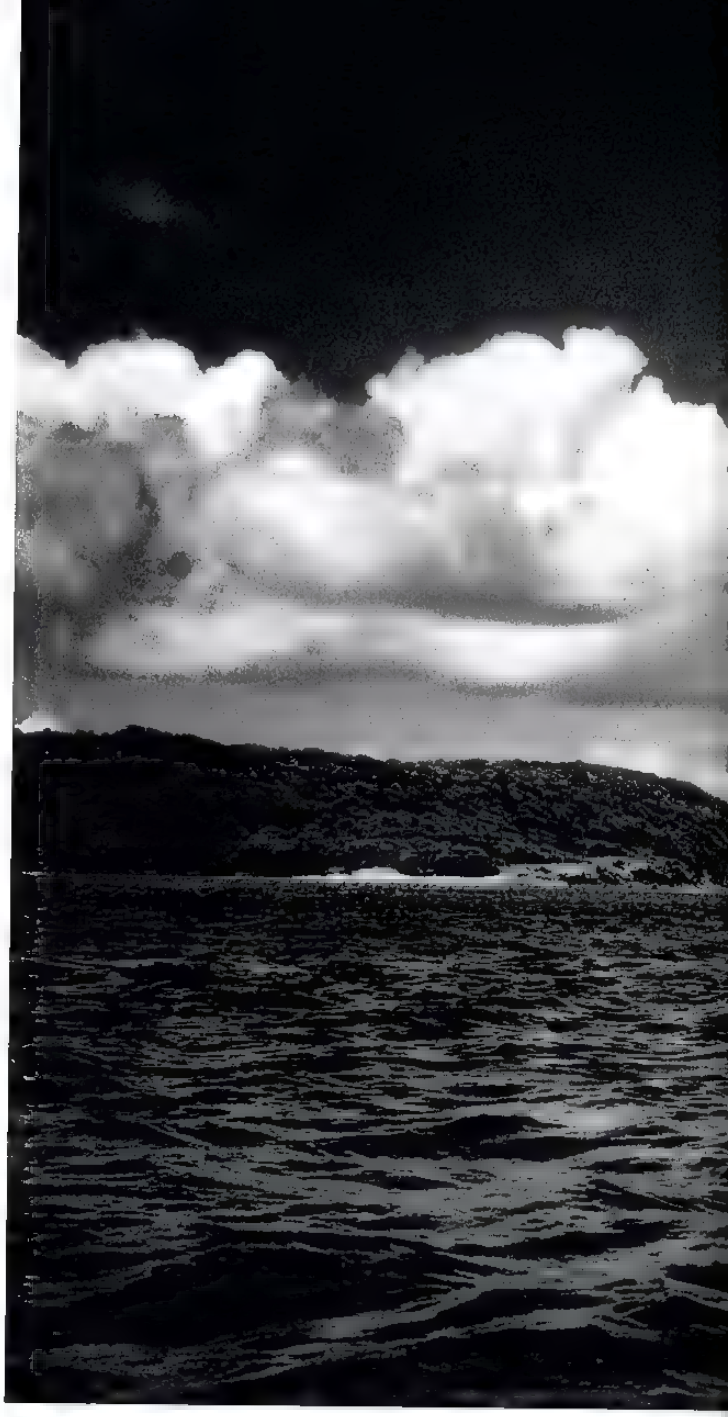

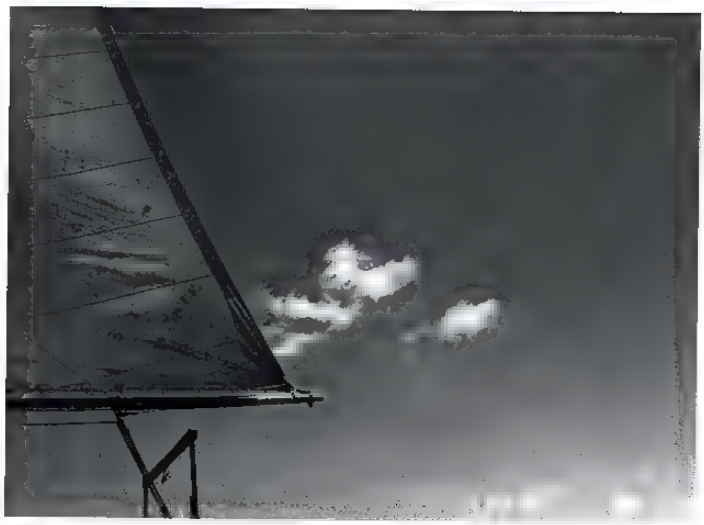

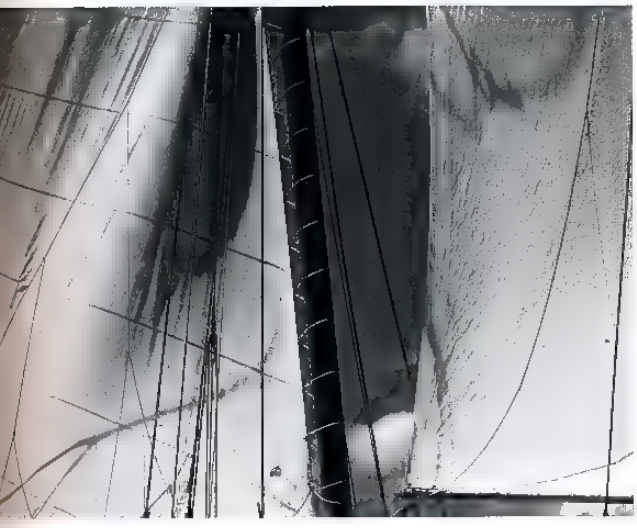

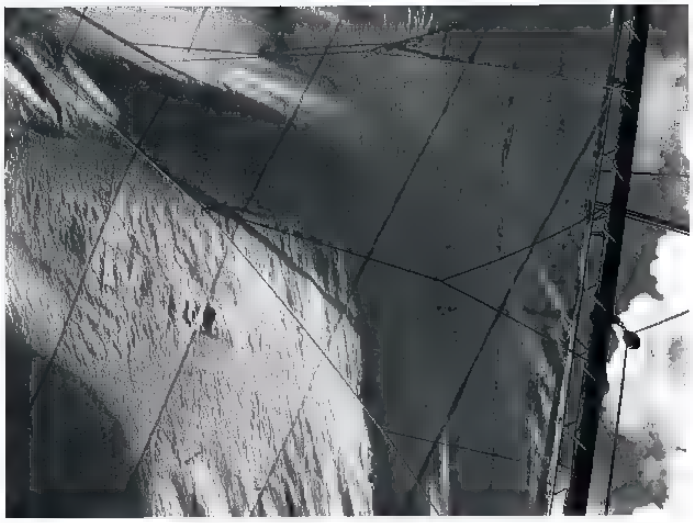

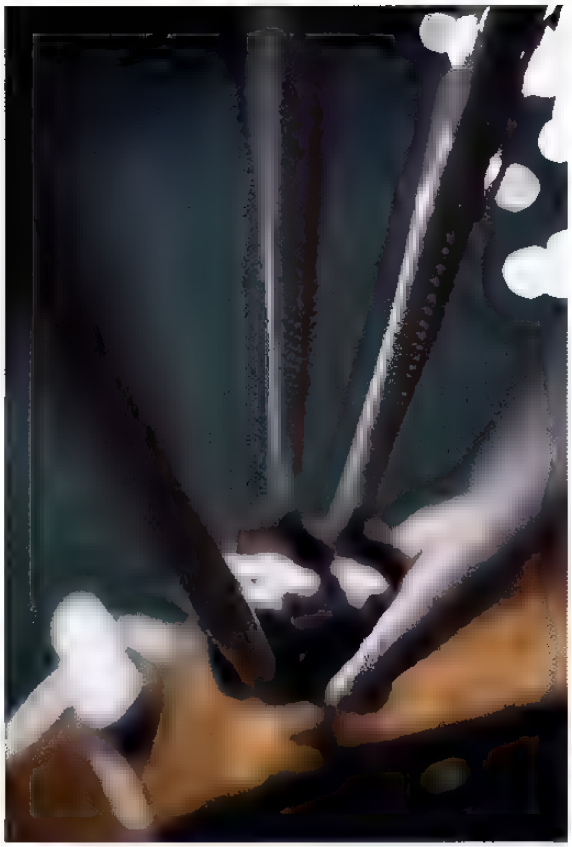

Caraïbische Zee

Totem, muziek en olievaten.

"Het is niet de sterkste soort die overleeft, noch de intelligentste, maar de soort die zich het beste aan veranderingen kan aanpassen."
(Charles Darwin 1809-1882)

Je moet door de palmentuin lopen en een groene, lommerrijke laan volgen om bij het Nederlandse fort te komen. Tegenwoordig is het het Fort Zeelandia Museum. Het kijkt uit op de oever van de Suriname, de grote bruine rivier. Eertijds beschermde het met zijn kanonnen de toegang tot de baai van Paramaribo. Op een pleintje tussen de oude koloniale huizen zijn

Onder: Mustique, Grenadines
Boven rechts: Palm Island, Grenadines eilanden
Onder rechts: Coronie, Suriname

Boven en rechts: Paramaribo, Suriname

olievaten op elkaar gestapeld tot totems van vijf meter hoog en met een doorsnee van negentig centimeter. De totems zijn glanzend zwart, versierd met letters en symbolen van aluminium, tekens en woorden uit de Afakataal en -cultuur. Het Afakaschrift werd aan het begin van de twintigste eeuw ontwikkeld door iemand van de marronstammen (het woord is afgeleid van het Spaanse *cimarrón*, zij die op de bergtoppen wonen). Net als het Hakka van de Chinezen was het voor de plaatselijke stammen een manier om zich te verdedigen en onderling te communiceren in een geheime taal. Marcel Pinas, een plaatselijke kunstenaar, is de bedenker en maker van deze installaties, die *Kibi Wi Totem* heten en bedoeld zijn om Suriname symbolisch te beschermen tegen slechte invloeden van buitenaf. In 2006 stonden er vijfentwintig totems langs de rivier opgesteld, vlak bij het fort, oud symbool van bescherming. Naderhand zijn er enkele verplaatst naar elders in het land, zodat ze een vreemdzame keten vormen die ook beschermt tegen invloeden die uit andere richtingen kunnen komen. De boodschap is voor iedereen helder: we moeten met deze symbolische totems de inheemse cultuur, het regenwoud en de natuurlijke reserves van het land beschermen tegen demonen van buiten. De totems spreken de taal die is bedacht door de mensen die deze grond altijd hebben bewoond, maar ze zijn vervaardigd van de materialen die zovele kolonisatoren naar dit land hebben gelokt: olievaten en aluminium.

Ver ten noorden van Suriname, in de Caraïbische Zee, op de eilanden die verspreid liggen tussen Zuid-Amerika en de kust van de Verenigde Staten, hebben olievaten een heel ander doel: ze laten talloze mensen dansen op het ritme van de calypso en de reggae van de *steelbands*. De eerste bespelers van *steeldrums* gebruikten hun aangeboren gevoel voor ritme om met stokken op lege vaten te trommelen, die ze gestolen hadden toen ze rondhingen op de raffinaderijen. En van die jongeren heette Winston 'Spree' Simon. Om te voorkomen dat hij werd opgepakt, begon Spree (Engels voor 'pierewaaien') de oorspronkelijke beschildering te verwijderen door de buitenkant van de vaten schoon te branden. Zodoende ontdekte hij dat je het verhitte metaal kon buigen om zachtere klanken te krijgen, die onderling zo verschilden dat het mogelijk was alle muzieknoten weer te geven. Tegenwoordig zijn er fabrieken op Trinidad en op Tobago die gespecialiseerd zijn in het vervaardigen van *pan* en *tuner*, met hoogopgeleide arbeiders die de instrumenten perfect kunnen stemmen voordat die worden verstuurd naar de eilanden en de uitgestrekte wereld van de steelbands.

De sombere vestingwerken van Fort Zeelandia bieden een fraai panorama over de rivier. Op de begane grond bevindt zich een reconstructie van een koloniale apotheek met potten van aardewerk en met glazen distilleerkolven en bokalen, en ook is er een souvenirwinkeltje en een tentoonstelling van voorwerpen die de geschiedenis van Suriname in beeld brengen. Op de bovenverdieping is echter een afgelegen kamertje met reproducties van het werk van een belangrijke schilderes en entomologe, Maria

Sybilla Merian (Frankfurt, 1647 – Amsterdam, 1717), een heel bijzondere vrouw die hier in 1699 aankwam met haar twee dochters. Ze had er een eenzame scheepsreis van drie maanden voor over gehad, en vervolgens hitte, vocht en mannelijk wantrouwen getrotseerd teneinde haar droom te verwezenlijken: de natuur observeren en haar gedaanteverwisselingen bestuderen. De *Verandering der Surinaamsche Insecten* is het resultaat van haar ongelooflijke levenservaring als onderzoeker en kunstenaar, zestig bladzijden kopergravures. Een uitgave die kenners beschouwen als 'het mooiste boek, ooit over Amerika gemaakt'.

De tekeningen, de kleuren en de composities zijn volmaakt. Tsaar Peter de Grote was een van haar grote bewonderaars en verzamelaars. Haar werk wordt tegenwoordig tentoongesteld in Londen, in New York en in de grootste musea ter wereld. De grote kwaliteit van Maria Sibylla Merian was haar oorspronkelijke visie. Ze was gefascineerd door de geleidelijke overgang van rups naar pop, door de ontwikkeling in het vormloze omhulsel waaruit ten slotte een beeldschone, kleurrijke vlinder tevoorschijn komt. En dat in een tijd waarin insecten werden beschouwd als 'satansgebroed' en waarin nagenoeg niets bekend was over de gedaanteverwisselingen van dieren – men dacht dat insecten spontaan ontstonden door ontbinding van modder.

Er is een heel bijzondere reproductie bij: een kaaiman bijt in de nek van een slang terwijl het achterlijf daarvan, dat hij tegenhoudt met een achterpoot, zich rond zijn staart slingert. Het is alsof je werkelijk oog in oog staat met dit gewelddadige tafereel, daar in dat kleine museumzaaltje. De felgekleurde huid van de slang is getooid met zwarte, gele en oranje ringen van verschillende grootte. De schubben op het vel van de kaaiman lijken een reliëf te vormen. Vlak bij de tekeningen staat op een houten piëdestal een glazen bokaal met het opschrift: Reptilia Serpentes Boidae, Corallus enhydris.

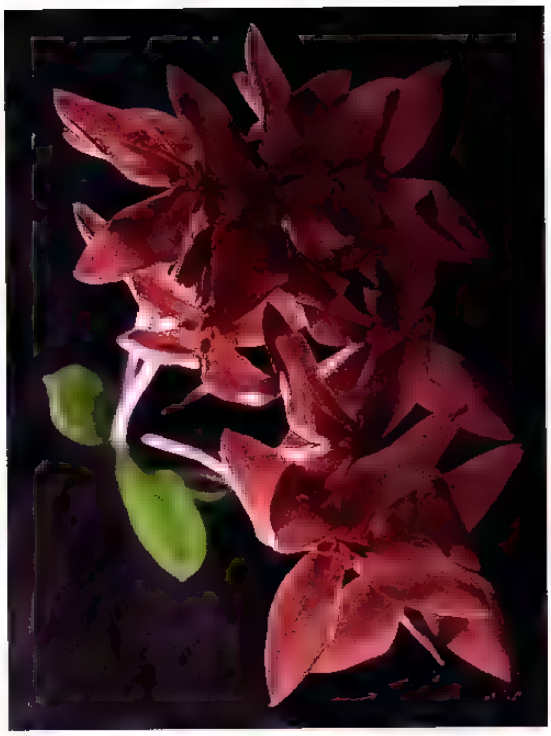

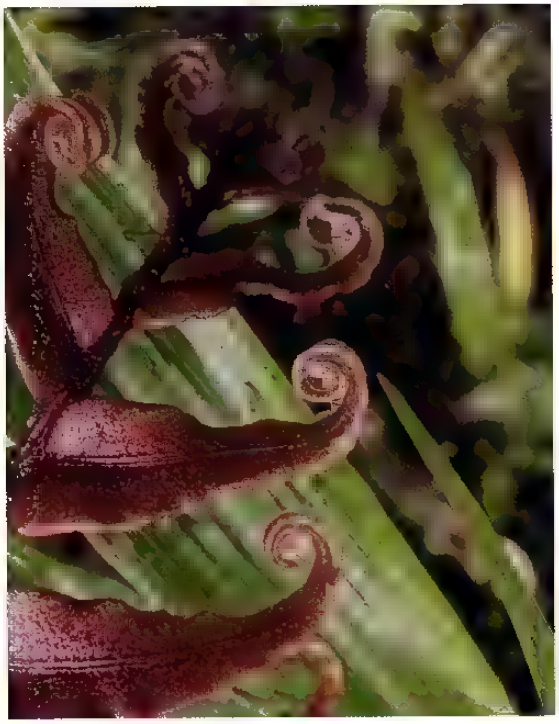

LINKS EN BOVEN: AMAZONEWOUD

Het is de koraalslang die Corto Maltese bijt in *Onder de vlag van het geld.*
Het angstaanjagende reptiel laat zich uit een boom op zijn prooi vallen en doodt hem door hem met zijn beet een krachtig en verlammend gif toe te dienen, maar Corto schiet een kogel in zijn arm om het gif te verwijderen, want hij kent de natuur. De Caraïbiërs, de Caripous en de Afrikanen die Maria Sibylla Merian hielpen om door oerwouden en over rivieren te reizen, en om zaden, bladeren, bloemen en rupsen te verzamelen, wisten dat ook die vreemde blanke vrouw de geheimen van het oerwoud wilde doorgronden, dat ze welhaast een van hen was. Ze noemde hen 'mijn indianen' en behandelde hen niet als wilden.
Geen nauwkeuriger beschrijving dan een naturalistische tekening uit de achttiende eeuw. En toch zijn de platen van Merian meer dan gewetensvolle wetenschappelijke studies van natuurverschijnselen, ze zijn evengoed waarachtige Suites, syntheses en verhalen die bruisen van leven. Ze vertellen ons over het bijzondere karakter van deze gebieden en ze brengen ons verslag uit van de uiterst persoonlijke waarnemingen van de ontwikkeling en de veranderingen die het mysterie en het vermogen tot wedergeboorte van de natuur uitmaken.

"Wat voor de pop het einde van de wereld is, noemt de wereld een vlinder. ."
(Lao-Tseu)

SURINAME

HET GEHEIM VAN TRISTAN BANTAM

LUI HING CORTO MALTESE IN EEN STOEL OP DE ENIGE VERANDA VAN PENSION JAVA IN PARIMARIBO. GEEN MAN DIE INZAT OVER DE DAG VAN MORGEN, DAT ZAG JE METEEN.

MET EEN AFGEPAST GEBAAR STAK HIJ EEN VAN DIE DUNNE SIGAARTJES OP DIE MEN ALLEEN IN BRAZILIË OF NEW ORLEANS ROOKT. HIJ ACTEERDE VOOR EEN ONZICHTBAAR PUBLIEK.

OP DAT MOMENT WERD DE VOORSTELLING ONDERBROKEN...
LAAT IK JE HIER NOOIT MEER ZIEN, JEREMIAH!

IK VRAAG IEDEREEN EXCUUS...

OOK U VRAAG IK EXCUUS, ALS U DAT WILT...

WAT HEBT U ? VOELT U ZICH NIET GOED ?

HET IS AL HEEL LANG GELEDEN DAT IK ME GOED HEB GEVOELD. EN DAAR KUNT U NIETS AAN DOEN.

HEB IK GEZEGD DAT IK ER IETS AAN WIL DOEN ? VOOR MIJN PART LOOPT U NAAR DE DUIVEL !
DAT IS TENMINSTE KLARE TAAL... IK ZAL PROBEREN UW RAAD OP TE VOLGEN. DAG, MENEER.

ZEG DAT WEL, MENEER MALTESE.
EEN GEVOELIG TYPE, DIE JEREMIAH.

VROEGER WAS DAT NIET ZO. ER IS EEN TIJD GEWEEST DAT PROFESSOR JEREMIAH STEINER TOT EEN ELITE BEHOORDE DIE GEACHT WAS TOT IN DE HOOGSTE KRINGEN.

PROFESSOR STEINER?
JA, PROFESSOR JEREMIAH STEINER VAN DE UNIVERSITEIT VAN PRAAG.

HIJ WAS EEN BELANGRIJKE MAN. WAT HIJ GEZEGD EN GESCHREVEN HEEFT IS NOG STEEDS HET ONDERWERP VAN STUDIE EN ONDERZOEK.

HIJ HEEFT ZOVEEL GEDRONKEN VAN PRAAG TOT PARIMARIBO, DAT HIJ NIET MEER DORST NAAR WIJSHEID.

HET ENIGE WAT IK KAN DOEN IS PROBEREN ZIJN DORST NAAR RUM IN DE HAND TE HOUDEN, DOOR HEM ZO NU EN DAN DE DEUR UIT TE GOOIEN.

DA'S EEN KANT VAN JE DIE IK NIET KEN. IK HAD NOOIT GEDACHT DAT JE ZO ONGEVOELIG KON ZIJN. DOE JE DAT VOOR ZIJN BESTWIL OF OMDAT HIJ Z'N DRANK NIET BETAALT?

JE BEOORDEELT ANDEREN NAAR JEZELF, CORTO MALTESE. MAAR IN DIT GEVAL VERGIS JE JE. IK HEB GROTE ACHTING VOOR PROFESSOR STEINER.

GOEDEMIDDAG! IS DIT HET PENSION VAN MEVROUW JAVA?

IK HEET...
IK BEN MEVROUW JAVA.

HEBT U DAN MIJN VADER GEKEND... RONALD BANTAM?
RONALD BANTAM? BEN JIJ DE ZOON VAN RONALD BANTAM?

JA, MEVROUW. MIJN VADER HEEFT VEEL OVER U GESPROKEN... VOOR HIJ STIERF.
JE VADER WAS EEN HEEL GOEDE VRIEND. ZIJN DOOD HEEFT ONS VEEL VERDRIET GEDAAN.

NEEM ME NIET KWALIJK, MEVROUW JAVA, MAAR IK ZIE DAT U BEZIG BENT OP HET MOMENT. IK DENK DAT IK IN DE HAVEN MAAR EENS EEN KIJKJE BIJ DE BOOT GA NEMEN.
UITSTEKEND, CORTO. TOT VANAVOND.

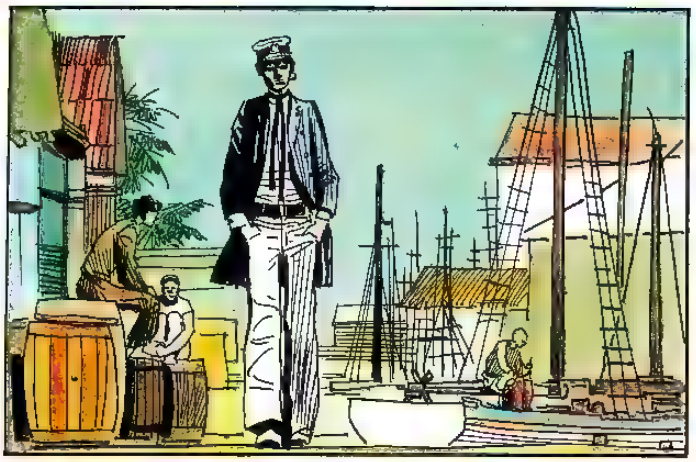

HET IS VANDAAG WARMER DAN ANDERS. DE RIVIER VOERT DE KLAMHEID VAN HET OERWOUD MEE.

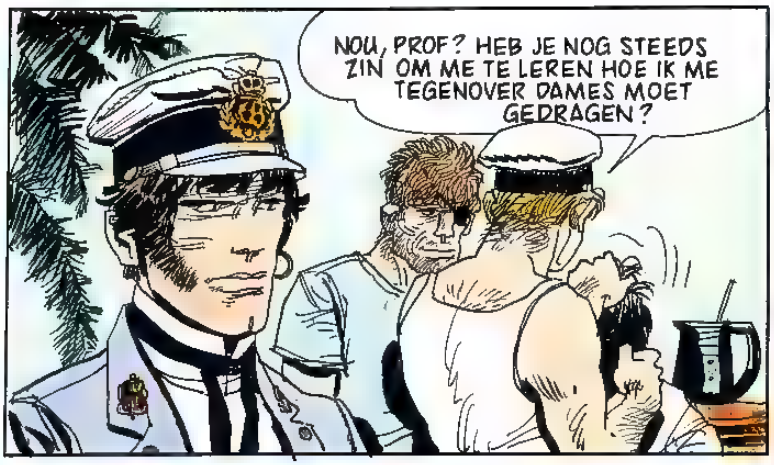
NOU, PROF? HEB JE NOG STEEDS ZIN OM ME TE LEREN HOE IK ME TEGENOVER DAMES MOET GEDRAGEN?

JIJ BIEDT JE EXCUSES AAN OF IK TREK JE AL JE SNORHAREN UIT EN LAAT JE ZE ZELF OPETEN.

HEB JE ME VERSTAAN? BIED JE EXCUSES AAN!
NEE!

WAT, NEE? BEN JE LEVENSMOE, STEINER?
NEE, MAAR DEZE KEER WIL IK JE DIE LOL NIET DOEN...
LAAT HEM MET RUST!

OGENBLIKJE... ZEI JIJ DAT IK DE PROFESSOR MET RUST MOET LATEN?
JA, JE ZIET ER NIET AL TE SNUGGER UIT ALS JE HEM AF-TUIGT, VIND JE OOK NIET?

HOOR DAT EENS EVEN AAN!... EN WAAR KOM JIJ DAN WEL VANDAAN, HÈ? DE KLEUTERSCHOOL, MISSCHIEN?

HIER, VISSE-OOG! IK KAN NOG GEMENER ZIJN DAN JIJ!

SMACK!

MHHH...

WAAROM HEBT U DAT GEDAAN?
ACH... OM DE WAARHEID TE ZEGGEN, IK WEET HET NIET.

MISSCHIEN BEN IK WEL DE KONING DER STOMMELINGEN. DE LAATSTE VAN EEN UITGESTORVEN GESLACHT DIE NOG GELOOFT IN EDELMOEDIGHEID EN HELDHAFTIGHEID...

IK BEGRIJP HET. EEN GEFRUSTREERDE PADVINDER.
LUISTER 'S KNUL. IK HOU NIET VAN VOOR DE HAND LIGGENDE GRAPJES.

KOM, KOM, RUSTIG MAAR. IK ZEI HET NIET OM JE TE PESTEN. INTEGENDEEL, IK MOET JE BEDANKEN DAT JE ME UIT DE PROBLEMEN HEBT GEHAALD.

MMM... BETER LAAT DAN NOOIT. EN NU GA IK EEN KIJKJE BIJ M'N BOOT NEMEN, ALS JE HET NIET ERG VINDT.
IK WIST NIET DAT JE EEN BOOT HAD. IK GA MET JE MEE.

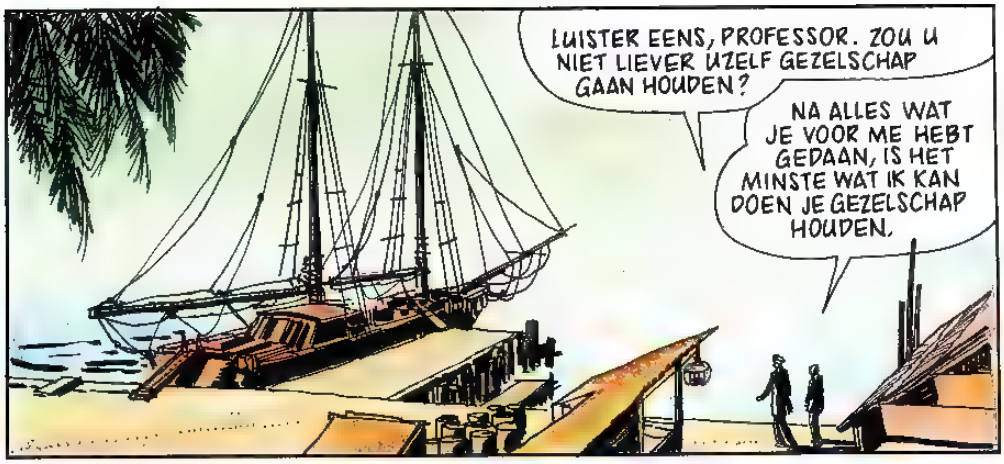
LUISTER EENS, PROFESSOR. ZOU U NIET LIEVER UZELF GEZELSCHAP GAAN HOUDEN?
NA ALLES WAT JE VOOR ME HEBT GEDAAN, IS HET MINSTE WAT IK KAN DOEN JE GEZELSCHAP HOUDEN.

KIJK 'S, IK HEB NIET ZO'N BEHOEFTE AAN EEN GEZELSCHAPSDAME.
JE WEET MAAR NOOIT.

NOU JA, NU JE TOCH HIER BENT, WIL JE MISSCHIEN WEL WAT VAN ME DRINKEN.
NOU, GRAAG.

JIJ KIJKT DE MENSEN OP EEN VREEMDE MANIER AAN, NET ALSOF JE HUN GEDACHTEN WILT LEZEN.

ZEG, PROF... BEN JE NOG NIET UITGEKEKEN OP PARAMARIBO?...WAT ZOEK JE HIER EIGENLIJK?
RUM... EN VERDER...

...ELKE PLAATS IS VOOR MIJ HETZELFDE...ACH, BEHALVE DE ONZIN DIE DE MENSEN OVER ME RONDSTROOIEN, WEET JIJ EIGENLIJK NIKS VAN ME...

...NEE, JE WEET HELEMAAL NIKS VAN ME. EN IK ZOU JE EEN HOOP VERHALEN KUNNEN VERTELLEN ALS IK... ALS IK MAAR NIET ZO MOE WAS...

IK... IK...

ZO LANGZAMERHAND BEGIN IK WEL OP EEN VERPLEEGSTER TE LIJKEN!... HÉ, ER BRANDT LICHT IN HET PENSION...

NOG OP, MEVROUW JAVA?
IK HEB OP JE GEWACHT, CORTO MALTESE.

ER IS IETS DAT JE MISSCHIEN ZAL INTERESSEREN. HET GAAT OM DIE JONGE BANTAM, DIE HIER VANDAAG WAS. HIJ HEEFT JE HULP NODIG. IK HEB GEZEGD DAT JE NAAR 'M ZOU LUISTEREN.
OP DIE MANIER... NOU, DAN ZAL ER WEINIG ANDERS OPZITTEN, HÈ?

DIT IS COMMANDANT CORTO MALTESE, TRISTAN. HIJ IS DE AANGEWEZEN PERSOON OM JE TE HELPEN.
DANK U, MEVROUW JAVA. EN U OOK HARTELIJK BEDANKT VOOR UW VRIENDELIJKHEID, COMMANDANT.

HET HEEFT ME HEEL WAT MOEITE GEKOST OM HIER TE KOMEN. GELUKKIG HAD IK WAT GELD VAN MIJN VOOGD GEKREGEN. IK BEN OP ZOEK NAAR WAT MIJN VADER OOK ZOCHT. IK HEB WAT BRIEVEN EN DOCUMENTEN DIE IK U GRAAG WIL LATEN ZIEN.

DEZE BRIEVEN HEEFT MIJN VADER NAGELATEN. EERLIJK GEZEGD BEGRIJP IK ER NIET ALTE VEEL VAN. ER ZIJN OOK STUKKEN LANDKAART BIJ... IK HEB DE HELE ATLAS DOORGEWERKT...

...MAAR IK KAN ZE NERGENS THUISBRENGEN. IN LONDEN HEB IK EERST GEPROBEERD DE KAARTEN TE LATEN ONDERZOEKEN...

...DOOR DE MENSEN DIE ZEIDEN DAT ZE ER ZICH VOOR INTERESSEERDEN... MAAR TOEN WERD ALLES NOG MOEILIJKER, WANT ZE VROEGEN TEVEEL GELD VOOR HUN HULP.

DAT IS VREEMD... DIT HIER INTRIGEERT ME NOGAL... DIT SOORT SYMBOLEN, DIT SOORT TEKENS HEB IK OOK OP EEN EILAND IN DE ZUIDZEE GEZIEN, IN EEN GROTE ROTS GEGRIFT.

JA, ZO WAS HET: WE WERDEN OPGEHOUDEN OP PANAPE. EN TOEN WE HET BINNENLAND INGINGEN, ONTDEKTE IK EEN OUDE TEMPEL, OVERWOEKERD DOOR HET OERWOUD. BOVEN DE INGANG WAREN EEN AANTAL TEKENS GEBEITELD DIE ME STERK AAN DEZE DOEN DENKEN.

IN ZIJN AANTEKENINGEN HEEFT MIJN VADER HET OVER EEN GEHEIMZINNIG KONINKRIJK DAT 'MU' HEET. HET ZOU ZIJN VERWOEST DOOR EEN REGEN VAN VUUR EN DAARNA IN ZEE VERDWENEN. OP EEN VAN ZIJN REIZEN IN BRAZILIË ONTDEKTE HIJ IN HET GEBIED VAN DE BOVEN-XINGU CILINDERVORMIGE BOUWWERKEN, DIE HELEMAAL AFWIJKEN VAN DE TYPISCHE PIRAMIDEVORMEN DIE IN ZUID-AMERIKA GEBRUIKELIJK ZIJN. OP DIE CILINDERS STONDEN DEZELFDE SYMBOLEN VAN MU.

HIER HEEFT HIJ HET OVER EEN ANDERE REEKS DOCUMENTEN DIE TOEBEHOREN AAN MEJ. MORGANA DIAS DO SANTOS BANTAM DI SAN SALVADOR DE BAHIA... WIE IS DAT?
DAT IS MIJN ZUSTER, OF EIGENLIJK MIJN HALFZUSTER. IK HEB HAAR NOOIT GEZIEN... NADAT MIJN OUDERS GESCHEIDEN WAREN, IS MIJN VADER HERTROUWD IN ZUID-AMERIKA EN HEEFT DAAR EEN PAAR JAAR GEWOOND.

TOEN MIJN MOEDER WAS GESTORVEN, GING HIJ WEG UIT ZUID-AMERIKA OM VOOR MIJ TE ZORGEN. MAAR KORTE TIJD LATER WERD HIJ ZIEK EN STIERF HIJ OOK.

IN IEDER GEVAL ZIJN ER TOEN VREEMDE DINGEN GEBEURD. IK BEGRIJP HET ZELF OOK NIET ALLEMAAL, MAAR HET WAS ALSOF GEHEIMZINNIGE KRACHTEN BEZIT NAMEN VAN HET HUIS, VAN DE DINGEN EN ZELFS VAN ONSZELF...

MIJN VADER ZEI VAAK DAT HET ZIJN VRIENDEN UIT SAO SALVADOR WAREN, DIE HEM BOODSCHAPPEN STUURDEN EN DAT IK NAAR DE PLEK MOEST GAAN WAAR HIJ HAD GEWOOND. IK HECHTTE ER TOEN NIET ZOVEEL WAARDE AAN, WANT IK DACHT DAT HIJ IJLDE.

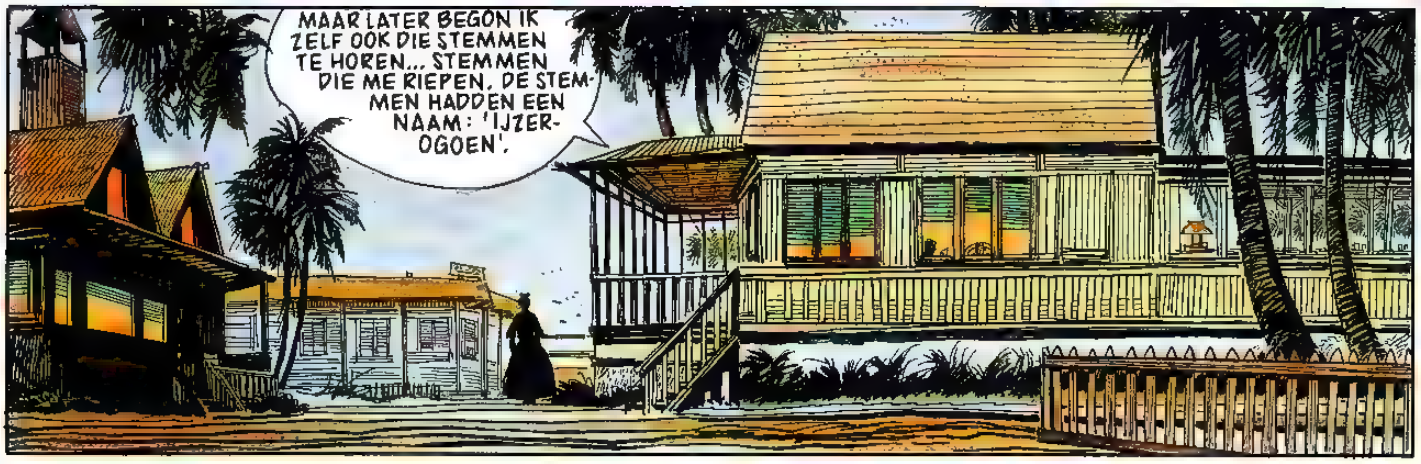
MAAR LATER BEGON IK ZELF OOK DIE STEMMEN TE HOREN... STEMMEN DIE ME RIEPEN. DE STEMMEN HADDEN EEN NAAM: 'IJZEROGOEN'.

SINDS IK HEB GEHOORD VAN HET BESTAAN VAN DIE VREEMDE HALF-ZUSTER, LEEF IK IN EEN MAGISCHE WERELD. HET IS NET OF IK DINGEN VOORVOEL. OP DIT MOMENT BIJVOORBEELD VOEL IK HEEL STERK DE NABIJHEID VAN MIJN ZUSTER MORGANA.

NEEM ME NIET KWALIJK, ALS IK EVEN MAG ONDERBREKEN...

TRISTAN, DEZE DAME WIL JE SPREKEN... ZE ZEGT DAT HET BELANGRIJK IS EN DAT JE ER VANAF WEET.
MAAR... IK KEN NIEMAND...

IJZER-OGOEN HEEFT DIT BERICHT VOOR JE!

IJZER-OGOEN!

HET BERICHT IS DOORGEKOMEN TIJDENS DE GROTE VOODOO GISTERAVOND. JOUW ZUSTER IS EEN GROTE DUIVEL.
MIJN ZUSTER MORGANA?

JA, ZIJ IS EEN DISCIPEL VAN ROSE GULDENMOND, DE GROTE DUIVEL VAN BAHIA. ZIJ SPREEKT MET HAAR GEDACHTEN EN DE BROEDERS IN PARAMARIBO HOREN HAAR.
MAAR... IK BEGRIJP NIET... DAT IS ONMOGELIJK!

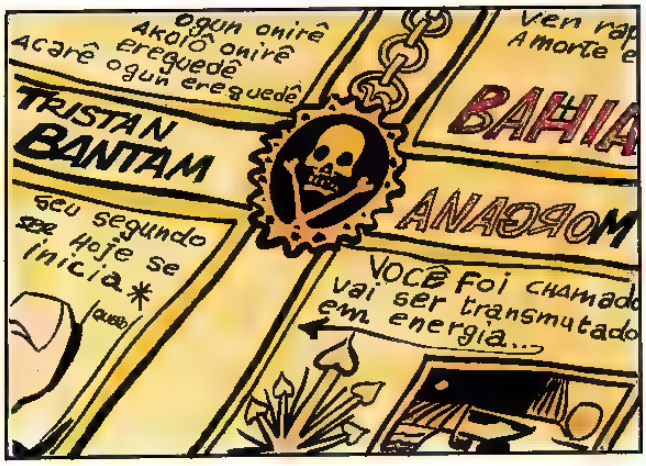
Ogun onirê
Akolô onirê
Acarê ogun eregüedê
TRISTAN BANTAM
BAHIA
ANAGOM
seu segundo
seu hoje se inicia *
VOCÊ foi chamado
vai ser transmutado
em energia...

DIT IS EEN BRIEF MET MAGISCHE SYMBOLEN VAN DE BRAZILIAANSE 'MACUMBA'. DAT IS BIJNA HETZELFDE ALS DE CARAÏBISCHE VOODOO. HET BERICHT IS IN HET PORTUGEES: JE WORDT OPGEROEPEN OM IN ENERGIE OVER TE GAAN. JE TWEEDE LEVEN BEGINT NU...

HET IS AAN JOU GERICHT EN GETEKEND MET MORGANA.

WACHT... IK VOEL DAT EEN GEVAAR DICHTBIJ KOMT... HEEL DICHTBIJ... MORGANA ZEGT... ZELF... GEVAAR... LONDEN... BAHIA... PARAMARIBO!...

HET GEVAAR IS HIER!

BANG!

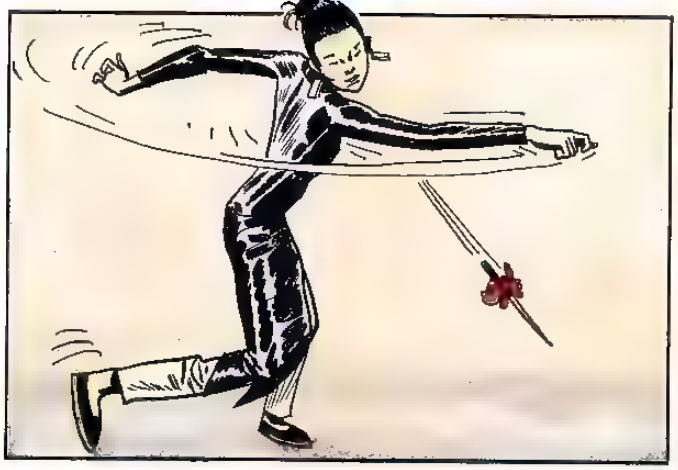

HET SPIJT ME, JONGEN! DAT WAS VOOR MIJ BESTEMD...

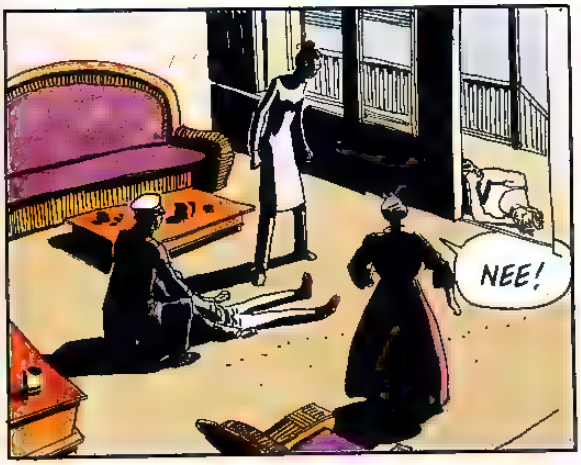
NEE!

DIE MAN WOU DE JONGEN DODEN. DE STEM VAN MORGANA ZEGT DAT HET GEVAAR HEM BEDREIGT... 'KOM DADELIJK!' ZEGT ZE...

HIER IN BAHIA ZIJN DE DUIVELS...

MAAR U BENT OOK IN GEVAAR. JEMANJA, MOEDER DER WATEREN WAARSCHUWT U.

LEEFT DIE MAN NOG, CORTO?

JA... MAAR... HUM... NIET LANG MEER!

HET IS AFGELOPEN MET JE, VISSE-OOG... HET SPIJT ME, MAAR ZO IS HET NU EENMAAL. VERTEL ME NOG EVEN... KWAM JE VOOR MIJ OF VOOR DE JONGEN?
DAT ZOU JE GRAAG WETEN, HÈ?

JA, DAT WOU IK GRAAG WETEN. MAAR ALS JE HET NIET WILT ZEGGEN, MAAKT HET OOK NIET UIT... SIGAARTJE?

IS DE JONGEN DOOD?
NEE, ALLEEN GEWOND... TWEE VINGERS LAGER EN HIJ WAS ER GE-WEEST.

MOOI. NU IK TOCH MOET STERVEN, INTERESSEERT HET GELD DAT IK ZOU KRIJGEN OM HEM TE DODEN ME GEEN STEEK MEER... IN MIJN ZAK ZIT HET VOORSCHOT DAT ZE ME HEBBEN GEGEVEN...

GEEF HET AAN DE PROFESSOR... DAN KAN IE OP M'N NAGEDACHTENIS DRINKEN... IK HAD NIKS TEGEN 'M...KON ALLEEN NIET UITSTAAN DAT HIJ M'N VRIEND NIET WILDE ZIJN...

WIE BETAALDE JE?

RAAD MAAR... JE BENT TOCH ZO SLIM?

HIJ IS DOOD.

HIJ HAD HET OP MIJ GEMUNT, DIE ARME DROMMEL! HIER IS HET GELD.

EN OOK EEN BRIEFJE... GEEN NAAM, WEL EEN ADRES...
19 MANGROVE STRAAT

WE MOETEN EEN DOKTER ROEPEN VOOR DE JONGEN... JE WEET WEL MET EEN MES OM TE GAAN.
HET WAS HET ENIGE WAT IK DOEN KON...

IK GA METEEN NAAR DE POLITIE EN... MAAR WAT IS ER NU WEER?

HÉ! CORTO MALTESE! CORTO MALTESE!

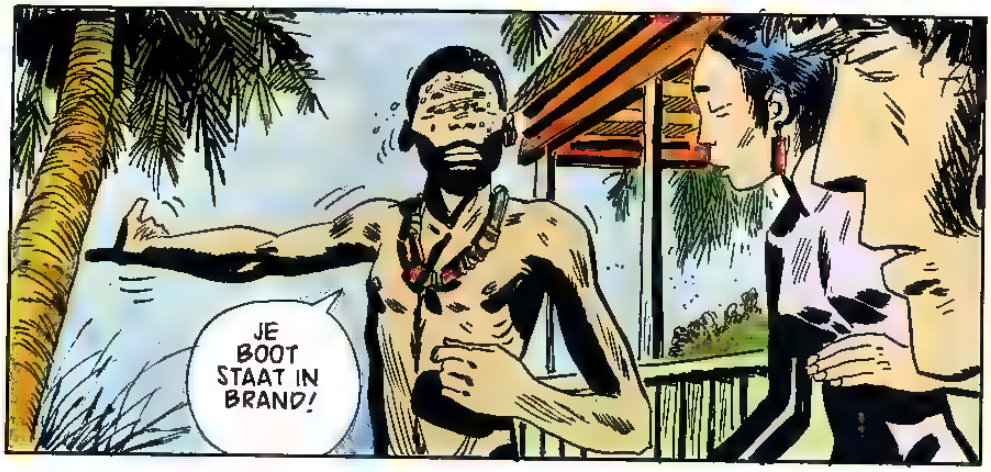
JE BOOT STAAT IN BRAND!

VER-
DUIVELD!
STOM DAT IK
DAAR NIET
AAN HEB
GEDACHT!

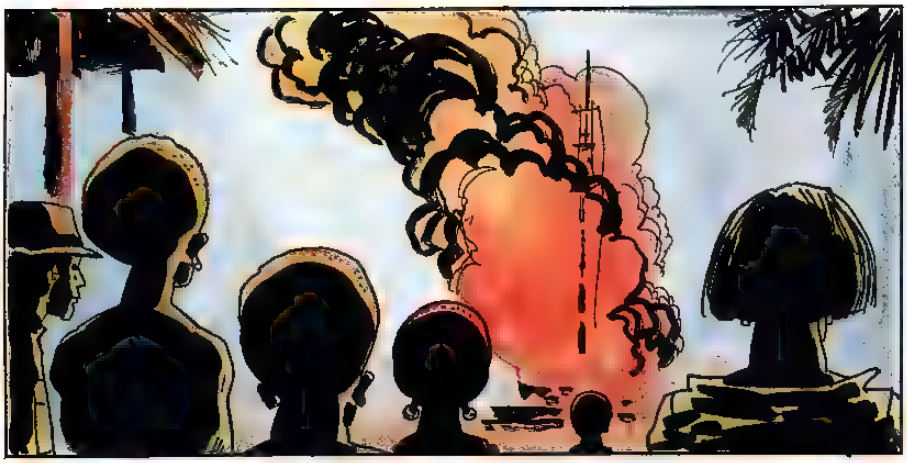

LAAT ME ERDOOR!
VLUG!

IK WIL
ER-
HEEN!
TE
LAAT,
CORTO!

LUITENANT,
IK HEB GEEN
TIJD HET JE
UIT TE LEG-
GEN... ER IS
EEN MAN
AAN
BOORD!

NIEMAND
HOUDT ME
TEGEN!

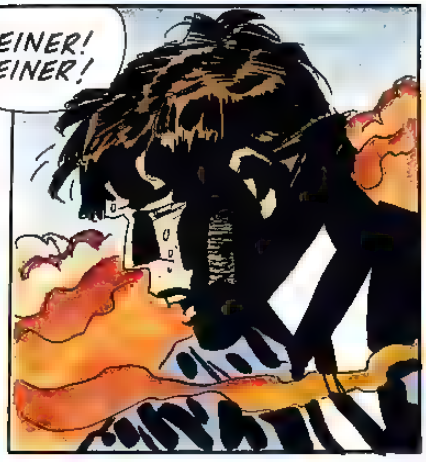
STEINER!
STEINER!

PROFESSOR!... HOU VOL, MAN! IK BRENG JE NAAR BUITEN!

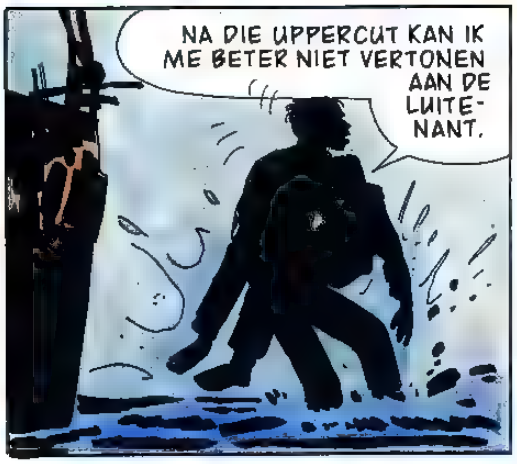
NA DIE UPPERCUT KAN IK ME BETER NIET VERTONEN AAN DE LUITE-NANT.

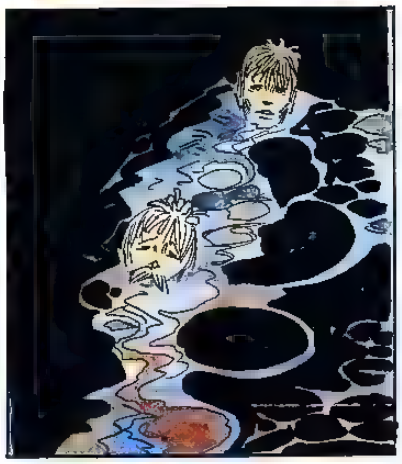

MOED, PROFESSOR! WE ZIJN GERED!
HÉ, CORTO!

CORTO! BEN JE GEWOND?
NEE, MET MIJ GAAT HET BEST. DE PROFESSOR IS HALF VERSTIKT DOOR DE ROOK MAAR VERDER GAAT HET WEL...

CORTO, HET IS EEN VRIEND VAN 'VISSE-OOG'! IK PRO-BEERDE HEM TEGEN TE HOUDEN...

OKEE, STEINER. IK KRIJG HEM NOG WEL. GA JIJ NAAR MEVROUW JAVA. IK HEB NOG HET EEN EN ANDER TE DOEN.

HOE ZE HET HEBBEN GEDAAN, WEET IK NIET, MAAR ZE HEBBEN ME BIJ EEN SPELLETJE BE-TROKKEN DAT ME TOT VANNACHT SIBERISCH LIET... MAAR DAT WORDT NU ANDERS.

IK MOET DE POLITIE TOT MORGEN UIT DE BUURT HOUDEN EN SNEL HANDE-LEN!

ZO, IK BEN ER.

DAG! IK WOU GRAAG MET ADVOCAAT KERSTER SPREKEN.
HUM! WAAR GAAT HET OVER?

DE ADVOCAAT HEEFT HET ERG DRUK. VERTELT U HET MIJ MAAR. MAAR HOU HET KORT!

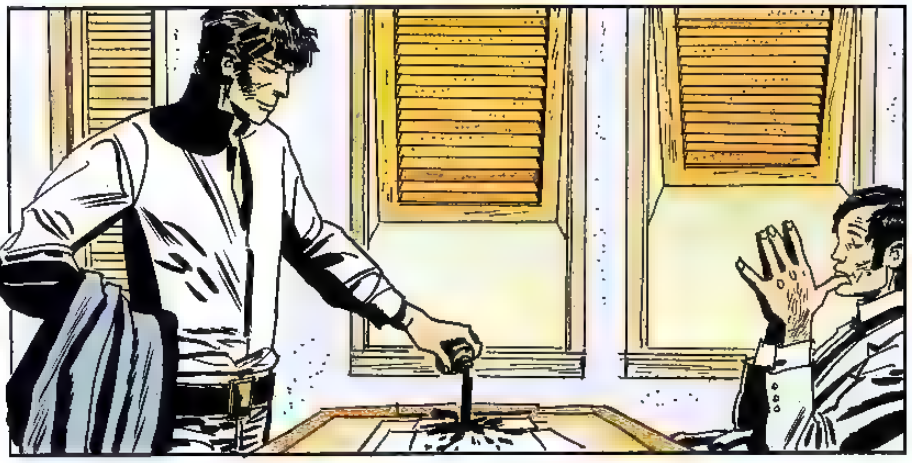

ZO. WE BEGINNEN OPNIEUW. DAG, IK WOU GRAAG...
... ADVOCAAT KERSTER SPREKEN... JA, JA... DAT HEB IK BEGREPEN...

... MAAR MOET DAT NU ZO AGRESSIEF? WAAROM ZO BOOSAARDIG?

HEB IK VAN KINDSBEEN AF.

GOED! BOOSAARDIGE MENSEN BOEIEN ME WEL. GA ZITTEN EN ZEG ME WAAR IK U MEE KAN HELPEN. IK BEN KERSTER.
DAT IS EEN VERRASSING!

VANNACHT IS EEN ZEEMAN GESTORVEN... EN HIJ VERTELDE ME EEN VREEMD VERHAAL. IN Z'N ZAK VOND IK NOGAL WAT GELD EN HET ADRES VAN UW KANTOOR. TOEN LAS IK UW NAAM OP DE DEUR...

...IK HEB GEZIEN DAT HET HANDSCHRIFT VAN HET BRIEFJE DAT VISSE-OOG BIJ ZICH HAD, HETZELFDE WAS ALS DAT VAN DE BRIEF DIE U NU AAN HET SCHRIJVEN BENT. IK WIL U NIET BELEDIGEN, MAAR IK ZOU WEL GRAAG WILLEN WETEN IN WAT VOOR RELATIE U TOT HEM STOND. WANT ER IS GESCHOTEN, EEN JONGEN IS GEWOND, EEN BOOT IS IN BRAND GESTOKEN...

...EN ERGENS WACHT EEN MEDEPLICHTIGE OP HET GELD DAT VISSE-OOG HEM ZOU GEVEN.

WAAROM GA JE GEEN AVONTURENROMANS SCHRIJVEN?

HET ZAL JE WEINIG HELPEN DAT JE ONS HEBT ONTDEKT!

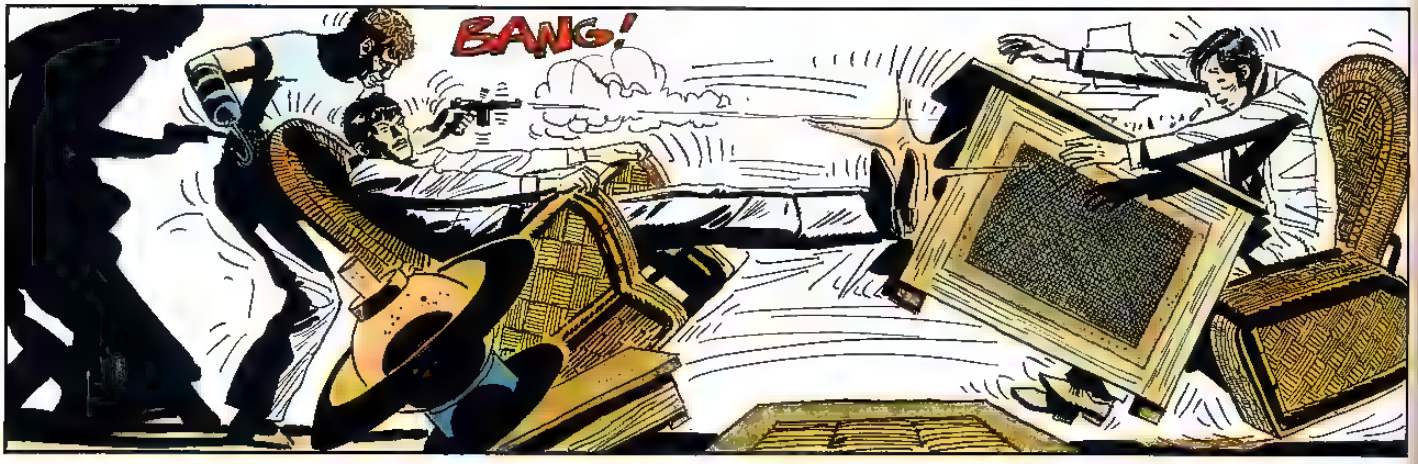
BANG!

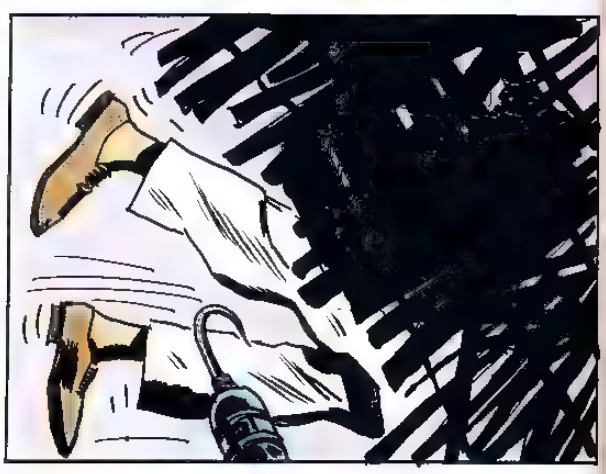

JE HEBT JE COMPAGNON GEDOOD... GOED STOM VAN JE. ER WAS GEEN ENKEL BEWIJS TEGEN JE.

VERTEL WAT JE WEET. ALS HET VERHAALTJE ME BEVALT, ZAL IK JE LATEN GAAN EN ALLEEN HET GELD HOUDEN DAT IK NOG KREEG VOOR HET IN BRAND STEKEN VAN MIJN BOOT.

DIE BOOT HEBBEN WE IN BRAND GESTOKEN OM ONS TE WREKEN VOOR DIE KNOKPARTIJ VAN GISTERAVOND. KERSTER HEEFT VISSE-OOG BETAALD OM DE JONGEN TE DODEN... MAAR HIJ HANDELT ALLEEN MAAR IN OPDRACHT VAN IEMAND ANDERS DIE IK NIET KEN... WEET JE, WIJ DRIEËN DEDEN HELE ANDERE DINGEN. WIJ HIELPEN DWANGARBEIDERS TE VLUCHTEN...

...UIT FRANS-GUYANA. HIER GAVEN WE ZE VALSE PAPIEREN... EN DAT LEVERDE NATUURLIJK WEL WAT OP. EN DAT IS ALLES WAT IK WEET, CORTO MALTESE. IK ZWEER HET.

GOED, IK GELOOF JE... EN NU OP NAAR DE POLITIE!
AH... JIJ VUILE LEUGENAAR!

EN JIJ BENT DE EERLIJKHEID ZELF, IS HET NIET? VOORUIT!

INTUSSEN, IN HET PENSION VAN MEVROUW JAVA.
DAT IS HET HELE VERHAAL, PROFESSOR STEINER. IK HOOP DAT CORTO MALTESE ME WIL HELPEN.
DIE AANTEKENINGEN VAN JE VADER ZIJN HEEL INTERESSANT, TRISTAN, NET ALS ZIJN THEORIEËN OVER HET VERLOREN CONTINENT VAN MU...

IK HERINNER ME NOG ZIJN LEZING VOOR DE 'GEOGRAPHIC ASSOCIATION OF LONDON', EEN TIENTAL JAREN GELEDEN... HIER STAAT 'HET DODENBOEK'.

DAT IS DE NAAM VAN EEN HEILIGE EGYPTISCHE BOEKROL. IN HIËROGLYPHEN WORDT HET GESCHREVEN ALS 'PER-M-HRU'. 'PER' BETEKENT 'VERTREKKEN NAAR HET LICHT', 'HRU' IS DE DAG EN 'M' EEN VOORZETSEL, 'VAN'. DIE 'M' ZOU BEST EENS 'MU' KUNNEN BETEKENEN. HET 'DODENBOEK' IS NIETS ANDERS DAN EEN HEILIG BOEK, GEWIJD AAN DE VOLKEREN DIE UITSTERVEN MET DE VERNIETIGING VAN MU.

DIE VOLKEREN WAREN DE VOORVADEREN VAN DE EGYPTENAREN EN ANDERE MENSENRASSEN.
PER-M-HRU.

HIER ZIJN EEN AANTAL SYMBOLEN DIE DE VERNIETIGING VAN MU BESCHRIJVEN.
=

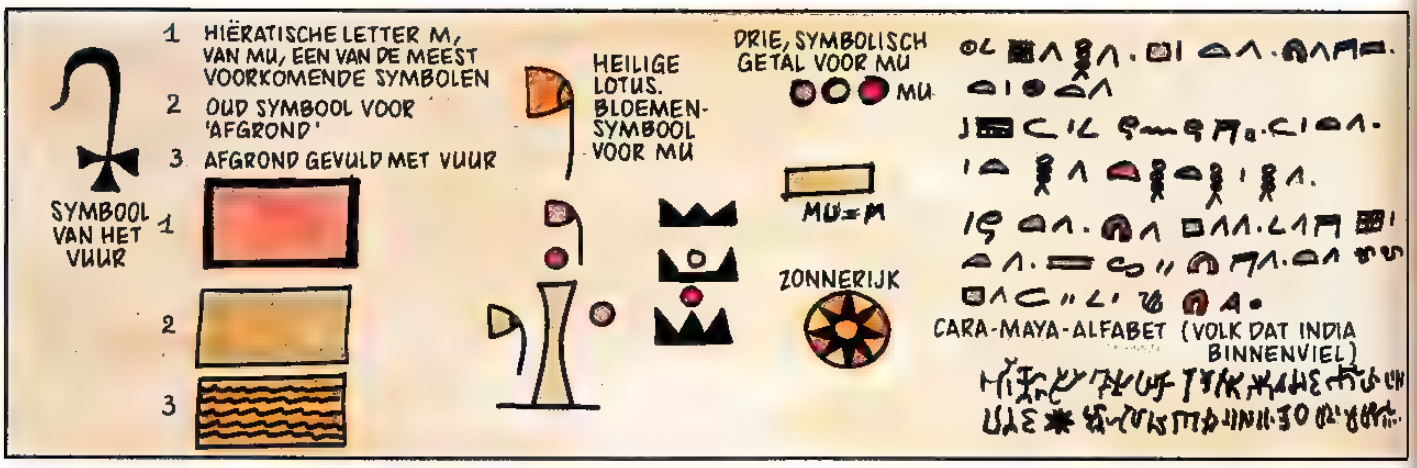
1 HIËRATISCHE LETTER M, VAN MU, EEN VAN DE MEEST VOORKOMENDE SYMBOLEN
2 OUD SYMBOOL VOOR 'AFGROND'
3 AFGROND GEVULD MET VUUR
SYMBOOL VAN HET VUUR
1
2
3
HEILIGE LOTUS. BLOEMEN-SYMBOOL VOOR MU
DRIE, SYMBOLISCH GETAL VOOR MU
MU
MU=M
ZONNERIJK
CARA-MAYA-ALFABET (VOLK DAT INDIA BINNENVIEL)

HET GRIEKSE ALFABET IS EEN EPOS IN CARA-MAYA-LETTERS, EEN HULDEBLIJK AAN HUN VOOROUDERS DIE VERDWENEN MET DE VERNIETIGING VAN MU. ZO KAN DE VERTALING LUIDEN: ALPHA BESTAAT UIT 'AL', ZWAAR, 'PAA', BREKEN, EN 'HA', WATER...

BÊTA='BE': LOPEN, EN 'TA': PLAATS, BODEM, VLAKTE. GAMMA='KAM': ONTVANG, EN 'MA': MOEDER, AARDE. DELTA='TEL': DIEP, EN 'TA': WAAR. EPSILON='EP': VERSPERRING, 'ZIL': OPZIJ ZETTEN, 'ONOM': WIND. ÊTA='ET': MET, 'HA': WATER. ZÊTA='ZE': DODELIJKE SLAG, 'TA': WAAR, PLAATS.

WAT ZIJN DAT VOOR SPROOKJES?

DAG, CORTO, WE ZATEN OP JE TE WACHTEN.
GOEDEN-AVOND.

ZO, JE HOUDT JE DUS BEZIG MET VERLOREN RIJKEN EN VERZONKEN SCHATTEN, HÈ?... IK DACHT DAT ALLEEN DE DRANK JE INTE-RESSEERDE.

DOE MAAR NIET ZO FLINK. DIEP IN JE HART WIL JIJ BEST IN SPROOKJES GELOVEN. WAAROM ZIT JE ANDERS ALTIJD TOT AAN JE OREN IN DE VERWIKKELINGEN, DIE JE ZOU KUNNEN VERMIJDEN DOOR GE-WOON DE DEUR DICHT TE DOEN?
STEINER, OP EEN DAG VERLIES IK NOG EENS MIJN GEDULD MET JE!

WIND JE NIET OP! WEET JE, ZO RAADSELACHTIG IS HET NIET WAT IK LAS. ER IS VEEL GESCHREVEN OVER...

...DIE VERLOREN WERELD VAN 50.000 JAAR TERUG. EEN BOEDDHISTISCHE PRIESTER HEEFT ME EENS VERTELD OVER INSCRIPTIES IN DE TAAL VAN DE NAGA-YAMA, EEN VOLK DAT INDIA BINNENVIEL EN HET BESTAAN VAN MU BEVESTIGDE.

NEEM ME NIET KWALIJK, MENEER CORTO... IK HEB DE 'YAWL' VAN ME-VROUW JAVA GEKOCHT EN MET DIE BOOT WIL IK GRAAG OP ZOEK GAAN MIJN ZUS MORGANA. ALS U WILT, WIL IK U GRAAG AANMONSTEREN VOOR DE REIS NAAR BAHIA.
EEN PLEZIER-REISJE!

JA, EEN PLEZIERREISJE! PROFESSOR STEINER HEEFT OOK AL TOEGEZEGD DAT HIJ MEE GAAT. EERLIJK GEZEGD, NU IK U KEN, LIJKT DE HELE ONDERNEMING ONUITVOERBAAR ZONDER UW HULP.

LUISTER 'S, TRISTAN: JE HOEFT ME NIET TE VLEIEN OM ME MEE TE KRIJGEN. ALS IK GA, DOE IK DAT OMDAT IK ER ZIN IN HEB. MORGEN VERTREKKEN WE NAAR BAHIA.

JAVA, STUUR DIT VOOR ME NAAR ADVOCAAT MILNER.

MAAR... ADVOCAAT MILNER IS MIJN VOOGD IN LONDEN!

JA, EN OOK DE MAN DIE JOU WILDE LATEN VERDWIJNEN, TRISTAN.

IK HEB BRIEVEN VAN HEM GEVONDEN IN HET BUREAU VAN EEN ZEKERE ADVOCAAT KERSTER WAARIN HIJ DAAROVER SCHRIJFT. TERUGKOMEND VAN DE POLITIE ZAG IK DE ZWARTE 'TOVENARES' VAN GISTERAVOND...

... DIE BERICHTEN VAN JE ZUSTER MORGANA ONTVANGT. ZIJ GAF ME DEZE 'VOODOO'.

ZE VERZEKERDE ME DAT HET EEN GROTE DUIVEL IS EN DAT DEGENE DIE HEM KRIJGT NA HELSE PIJNEN ZAL STERVEN... IK GELOOF ER NIETS VAN... MAAR HET IS ALLICHT TE PROBEREN. WE STUREN 'T NAAR LONDEN.

FANTASTISCH!... DE VERTALING VAN HET GRIEKSE ALFABET IS ONGEVEER ZO: HEVIG KWAMEN DE WATEREN IN OPSTAND. ZE STROOMDEN OVER DE VLAKTEN, BEDEKTEN DE AARDE, VERNIETIGDEN DE DIJKEN, VERDRONKEN HET LAND VAN MU...

... BESTE VRIENDEN, IK WEET NIET WAT WE ZULLEN VINDEN IN DE DOCUMENTEN VAN MORGANA BANTAM, MAAR HET ZAL OPWINDEND GENOEG ZIJN OM ZE TE BESTUDEREN!

RENDEZ-VOUS IN BAHIA

DE 'DREAMING BOY', DE JOL VAN DE JONGE TRISTAN BANTAM, IS OP WEG NAAR SAO SALVADOR DE BAHIA. DE JONGE ENGELSMAN BEZIT GEHEIMZINNIGE GESCHRIFTEN DIE ZIJN VADER HEM HEEFT NAGELATEN. EN DIE, SAMEN MET DE DOCUMENTEN DIE ZIJN VREEMDE BRAZILLIAANSE HALFZUSTER IN HAAR BEZIT HEEFT, EEN PAAR MYSTERIES ZOUDEN KUNNEN OPHELDEREN...

...EN HET HEEFT OOK NOG EEN SCHITTERENDE KANT. MAAR DAAR WIL IK HET NU NIET OVER HEBBEN...IK BEN HEEL WAT TE WETEN GEKOMEN UIT DE PAPIEREN VAN JE VADER. SOMMIGEN MOGEN ER MISSCHIEN MAAR VERONDERSTELLINGEN IN ZIEN, MAAR VOOR MIJ GAAT HET HIER OM FEITEN.

DAT ZIJN DE WOORDEN VAN MIJN VADER, PROFESSOR STEINER. HIJ ZEI DAT JUIST DOOR DE GROTE VOORUITGANG VAN DE WETENSCHAP DE GESCHIEDENIS VAN DE MENSHEID GEHEIMZINNIGER IS GEWORDEN DAN ZE VROEGER LEEK.

ZO IS HET! DE THEORIEËN OVER DE EVOLUTIE VAN HET AARDOPPERVLAK, OVER RAMPEN DIE CONTINENTEN TROFFEN, OVER CONTINENTEN DIE IN ZEE VERDWENEN...

...ZOALS ATLANTIS OF MU, WORDEN ALS FABELTJES, MYTHEN GEZIEN... TOCH KAN ER BEST WAT IN ZITTEN. IN FEITE WETEN WE NIETS MET ZEKERHEID, ALLES IS MOGELIJK...

JULLIE ZIJN MAAR EEN PAAR KLETSKOUSEN!

STEINER, WAAROM PROBEER JE NIET EENS WAT PRAKTISCHER TE ZIJN? JE ZOU BIJVOORBEELD WAT AANTEKENINGEN OVER DEZE REIS KUNNEN MAKEN EN LATER PROBEREN ZE TE VERKOPEN.
AANTEKENINGEN?

JA, AANTEKENINGEN. EEN REISVERSLAG. IETS NUTTIGS, WAAR JE GELD MEE KAN VERDIENEN.
DAT IS EEN IDEE. MAAR WAAROM SCHRIJFT U ZELF NIET ZOIETS, MENEER MALTESE? HET LIJKT ME DAT U HEEL WAT INTERESSANTS HEBT MEEGEMAAKT.

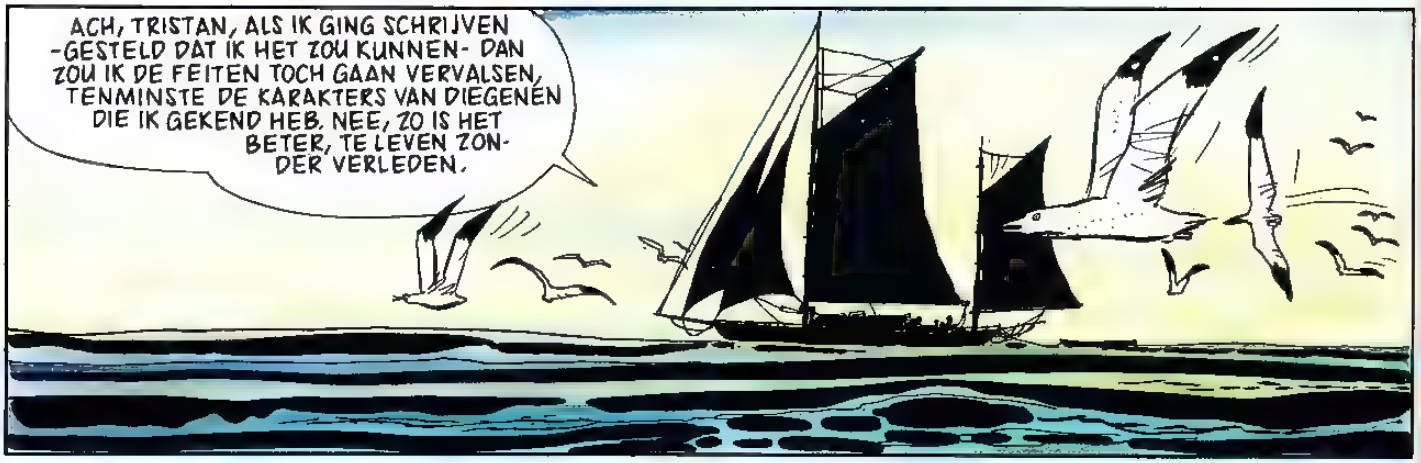
ACH, TRISTAN, ALS IK GING SCHRIJVEN -GESTELD DAT IK HET ZOU KUNNEN- DAN ZOU IK DE FEITEN TOCH GAAN VERVALSEN, TENMINSTE DE KARAKTERS VAN DIEGENEN DIE IK GEKEND HEB. NEE, ZO IS HET BETER, TE LEVEN ZONDER VERLEDEN.

HOE WAS JOUW LEVEN?

IK MAG NIET KLAGEN. IK HEB MEER GEKREGEN DAN GEGEVEN... MAAR ZULKE VRAGEN STEL JE NIET. WIE HEEFT JE MANIEREN GELEERD?

SORRY HOOR, IK ZEI HET ALLEEN MAAR OMDAT IK EEN PAAR MAANDEN GELEDEN IETS IN EEN KRANT HEB GELEZEN WAAR OOK JOUW NAAM IN VOORKWAM. HET SPEELDE ZICH AF OP 'N EILAND IN DE STILLE OCEAAN.
ER HETEN ER ZO VEEL ZO, ERG IN DE MODE DIT JAAR...

WE ZULLEN HIER EVEN STOPPEN OM WAT FRUIT IN TE SLAAN EN DE BENEN EVEN TE STREKKEN.
WAAR ZIJN WE ERGENS?

VLAK BIJ SAINT-LAURENT-DU-MARONI, IN FRANS GUYANA, EN...

HELP! HELP!

HÉ!... JULLIE DAAR... OP DIE BOOT...
HELP!

AAAARRH!!

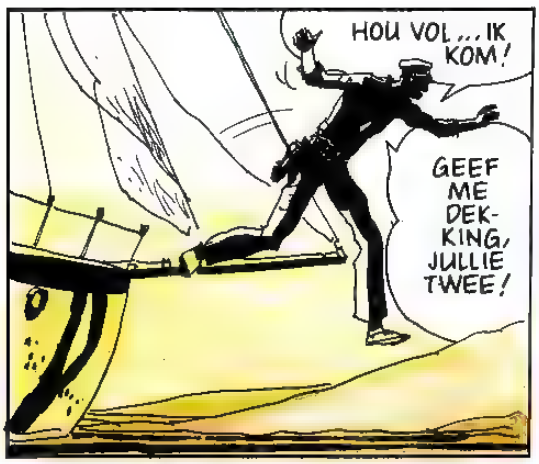
HOU VOL... IK KOM!
GEEF ME DEK-KING, JULLIE TWEE!

IK MOET UITKIJKEN DAT IK NIET ZELF DOOR ZO'N PIJL WORD GETROFFEN!

HIJ IS DOOD, DE STAKKER!

HÉ, ZEEMAN! NIET SCHIETEN!

...NIET SCHIETEN!... DIE INDIANEN HEBBEN GELIJK... FROU-FROU HEEFT TWEE MEISJES VAN HUN STAM GEDOOD!

WIE IS FROU-FROU? EN WIE BEN JIJ?
NOEM ME MAAR CAYENNE. IK BEN EEN ONTSNAPTE DWANG-ARBEIDER.

IK HELP MIJN VROEGERE COLLEGA'S UIT FRANS-GUYANA TE VLUCHTEN. IK WACHT HIER OP TWEE HOLLANDSE VRIENDEN DIE ONS ZOUDEN HELPEN ALS WE EENMAAL IN PARAMARIBO ZIJN... IK ROEP DE INDIANEN EVEN...

TRRiiiTT
TRRiiiT

HET ZIJN BESTE MENSEN. ZE HELPEN ONS, VERBERGEN ONS, GEVEN ONS TE ETEN EN VRAGEN ER NIETS VOOR TERUG.

FROU-FROU IS OP HET LAATST GEK GEWORDEN. DE EENZAAMHEID EN DE ZIEKTES HEBBEN HEM REGELRECHT TOT MOORD GEBRACHT.

DAAROM WERD HIJ DOOR DE OUDSTEN VAN DE STAM TER DOOD VEROORDEELD. IK HEB NOG GEPROBEERD HEM TE VERDEDIGEN, MAAR DAT IS NIET GELUKT... HET ZIJN PRIMA KERELS! ZE HELPEN ONS, GEVEN ONS TE ETEN EN VRAGEN NOOIT IETS TERUG.

ATE-THA ATE-THO-ATE-HHA. XE-R-A-PE PARA-NA RUPI-MU...
WACHT EVEN... HET OPPERHOOFD HEEFT EEN BERICHT VOOR EEN VAN JULLIE...

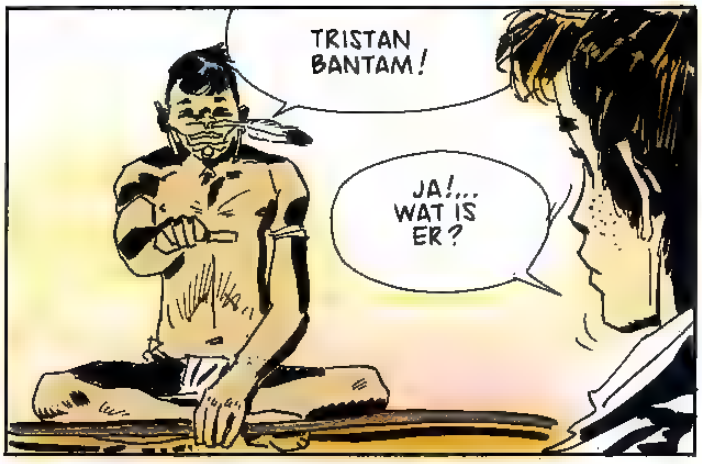
TRISTAN BANTAM!
JA!... WAT IS ER?

IN HET VUUR LEES IK BOODSCHAPPEN VAN HEN DIE VOOR ONZE MAAN HEBBEN GELEEFD.

ER ZIJN DRIE MANEN GEWEEST. TWEE ZIJN ER OPGEGETEN DOOR DE AARDE. DEGENE DIE WE NU ZIEN IS DE DERDE. DE JONGEMAN HEEFT EEN BAND MET DE TWEEDE MAAN...

HET VUUR ZEGT: HET GEVAAR ZAL EEN VOORTDURENDE SCHADUW IN JE LEVEN ZIJN EN EEN VROUW ZAL OVER JE WAKEN.

HIJ HEEFT HET OVER JE ZUSTER MORGANA...
JA... MAAR HET VREEMDSTE IS DAT HIJ ONZE TAAL SPREEKT.

MISSCHIEN IS HIJ ONS GEWOON AAN HET BEDUVELEN EN HEEFT HIJ LES GEHAD OP EEN MISSIESCHOOLTJE.

NEE, HIJ IS VAN HIER. MAAR IK HEB HEM ZELFS RUSSISCH EN ARABISCH HOREN SPREKEN MET SOMMIGE VAN MIJN MEDEGEVANGENEN... ALS HIJ IN HET VUUR LEEST, OVERKOMEN HEM DE VREEMDSTE DINGEN...
MMM... VREEMDE KNAAP...

TRISTAN, HET LAND DAT JE ZOEKT, HEEFT VIER INGANGEN. DE EERSTE IN HET ZUIDEN, BIJ HET RENNENDE VOLK DER XAVANTES; DE TWEEDE IN EEN LAND DAT DOOR DE GROTE ZOUTZEE WORDT OMGEVEN, DE NAVEL DER WERELD; DE DERDE IN HET NOORDEN IN HET WITTE KONINKRIJK...

... DE VIERDE IN HET DOOLHOF DER VRAGEN EN ANTWOORDEN, IN DE STILTE DER TONGEN. DAT IS DE EENVOUDIGSTE TOEGANG... OOK AL GELOOF JE ER NIET IN, CORTO MALTESE!!!
HOE WEET JIJ WIE IK BEN?

IK KEN JE NIET, MAAR IK ZOU JE KUNNEN VERTELLEN OVER EEN EILAND IN DE ZUIDZEE, EEN VALSE MONNIK, EEN ZEE-OORLOG... OVER EEN VERBORGEN SCHAT, EN OVER EEN KLEIN LITTEKEN DAT JE MET JE VADERS SCHEERMES MAAKTE IN JE HAND, DWARS DOOR JE LEVENSLIJN, OMDAT DIE JE ZO BETER BEVIEL.

IK ZOU JE OOK KUNNEN VERTELLEN...
STOP! DAT IS GENOEG... ALS JE ME ALLES VERTELT, WORDT DE TOEKOMST ZO SAAI!

GOED GEZIEN, CORTO MALTESE. DE BOODSCHAP VAN HET VUUR IS AFGELOPEN... EMONGETA ECATOE ROEPI TRISTAN.
HIJ ZEGT DAT JE GOED OP TRISTAN MOET PASSEN.

VAARWEL, VRIENDEN! WEL BEDANKT, ENECCA ROEKA TEBOCOEA!
ENECAA ROEKA CAYENNE!

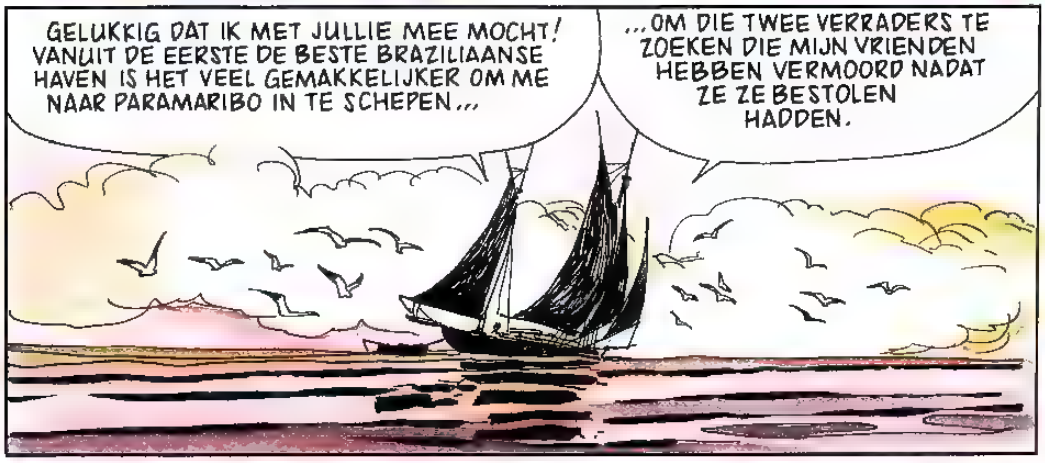
GELUKKIG DAT IK MET JULLIE MEE MOCHT! VANUIT DE EERSTE DE BESTE BRAZILIAANSE HAVEN IS HET VEEL GEMAKKELIJKER OM ME NAAR PARAMARIBO IN TE SCHEPEN...
...OM DIE TWEE VERRADERS TE ZOEKEN DIE MIJN VRIENDEN HEBBEN VERMOORD NADAT ZE ZE BESTOLEN HADDEN.

ALS DIE TWEE DIE JIJ ZOEKT VISSE-OOG EN HAAK HETEN, HOEF JE JE GEEN ZORGEN MEER TE MAKEN, CAYENNE! DE ENE IS DOOD EN DE ANDER ZIT IN DE GEVANGENIS. EN ADVOCAAT KERSTER, DIE DE ONTVLUCHTINGEN ORGANISEERDE, IS OOK DOOD.
OM DIE TWEE GAAT HET, JA.

JA, TWEE ZIJN ER DOOD EN DE DERDE ZIT IN EEN NEDERLANDSE GEVANGENIS. MAAR ER IS NOG EEN VIERDE: EEN ENGELSE ADVOCAAT DIE KERSTER GEBRUIKTE VOOR DINGEN DIE HET DAGLICHT NIET KONDEN VERDRAGEN.

DIE BESCHIKT OVER 'N HEEL NET VAN VERDACHTE ZAKEN, VAN JAMAÏCA TOT BUENOS AIRES: EEN SOORT 'ZWARTE HAND' MIDDEN IN DE ENGELSE WEST-INDISCHE BEZITTINGEN.

HIJ HEEFT GEPROBEERD TRISTAN TE LATEN DODEN. HIJ HEEFT ONGETWIJFELD OOK DIENS VADER UIT DE WEG GERUIMD. EEN ERFENIS-KWESTIE.

WE ZIJN NU OP WEG NAAR BAHIA, OP ZOEK NAAR DE HALFZUSTER VAN TRISTAN, DIE PAPIEREN VOOR HEM HEEFT. IK HEB HET IDEE DAT ER IN DIE STAD IETS BELANGRIJKS ZAL GEBEUREN.

DIE ENGELSE ADVOCAAT, HEET DIE MILNER?

NEE TOCH! HIJ MOET LID ZIJN VAN EEN CLUB. WE KENNEN ELKAAR ALLEMAAL.

IK HEB EENS OVER HEM HOREN PRATEN DOOR EEN GOEIE KNUL UIT HET KAMP VAN SAINT-LAURENT. DIE HAD DEZELFDE DINGEN ONTDEKT ALS CORTO MALTESE, EN WAS IN GUYANA TERECHT GEKOMEN. HIJ STIERF IN HET KAMP.

DIE MILNER HOUDT ER FRAAIE MANIEREN OP NA... IK HOOP HEM NOG EENS TE ONTMOETEN.

HIJ ZAL WEL WAT MOETEN ONDERNEMEN ALS HIJ ERACHTER KOMT DAT ZIJN TRAWANTEN IN PARAMARIBO NIET IN HUN OPDRACHT GESLAAGD ZIJN.

O, HIJ HEEFT ER NOG MEER! OOK IN BAHIA. WANNEER KOMEN WE AAN?

ALS ALLES LOOPT ZOALS HET MOET, ZIJN WE ER OVER EEN DAG OF TIEN...

EEN PAAR DAGEN LATER, IN BAHIA...

NEE TOCH, KIND! ZO MAG JE DE TAROT-KAARTEN NIET LEGGEN! TIJD EN GOEDE WIL ALLEEN ZIJN NIET VOLDOENDE OM EEN GOEDE KAARTLEGSTER TE WORDEN: JE MOET DOOR DE NATUUR ZIJN VOORBESCHIKT.

AAN ELK TEKEN HEB IK EEN WEEK BESTEED...

DE LAATSTE DRIE WEKEN, IN HET SPEL VAN DE DRIE DUIVELS, IS DE SCHORPIOEN ZEVENMAAL VERSCHENEN: DAT IS HET TEKEN VAN HET WATER, BEHEERST DOOR MARS EN PLUTO... HET WERD VERGEZELD VAN KREEFT EN TWEELINGEN... KUN JIJ ME ZEGGEN WAT HET BETEKENT ALS DIE DRIE TEKENS STEEDS SAMEN VOORKOMEN?

IK DENK DAT HET GAAT OM DEGENEN DIE WE VERWACHTEN. HET TEKEN VAN JE BROER IS WATERMAN, HET JOUWE TWEELINGEN, DUS ER VALT NIETS UIT AF TE LEIDEN.
BETEKENT HET DAT ER EEN ANDERE TWEELING BIJ TRISTAN EN ZIJN VRIENDEN IS?

KOP OP, MORGANA! HET HOEFT NIET TE BETEKENEN DAT TWEELINGEN NOOIT SAMEN ZOUDEN KUNNEN ZIJN... WEET JE DAT DE VIJAND VAN JE VADER IN BAHIA IS? DIE ADVOCAAT! HIJ LOGEERT HIER IN DE BARRA.

'GULDENMOND' HEEFT ME DAT VERTELD. HIJ IS NATUURLIJK OP JACHT NAAR DE BRIEVEN DIE JE BEZIT EN DIE BEWIJZEN DAT JIJ DE ENIGE ERFGENAME VAN DE ATLANTISCHE FINANCIERINGSMAATSCHAPPIJ BENT.

WE MOETEN NAAR HEM TOE GAAN... EN DE ZAAK METEEN REGELEN.

AH... MORGANA!... DE LESSEN VAN MIJ EN VAN GULDENMOND HEBBEN TOCH ERGENS VOOR GEDIEND. HET NOODLOT MOET NU EENMAAL Z'N NATUURLIJKE LOOP NEMEN. EEN KETTING VAN BLOEMEN IS VAAK MOEILIJKER TE BREKEN DAN EEN VAN STAAL...
WIE BEWAAKT HEM?

DE 'CAPOEIRA' VAN CHAM CHAM... JE BROER KAN NU ELK MOMENT VERSCHIJNEN.

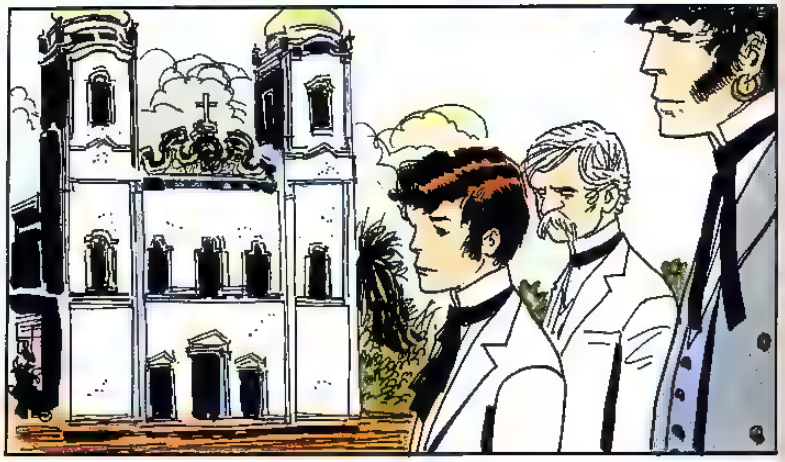

DAAR IS HET HUIS VAN MORGANA BANTAM.
ZE HEBBEN JE AL GEZIEN!

O! HEMEL! DAT IS TRISTAN BANTAM.
WAT EEN MOOIE JONGEN! HIJ LIJKT PRECIES OP ZIJN ZUSTER!
ROEP MORGANA!
EH... IK... IK ZOEK...

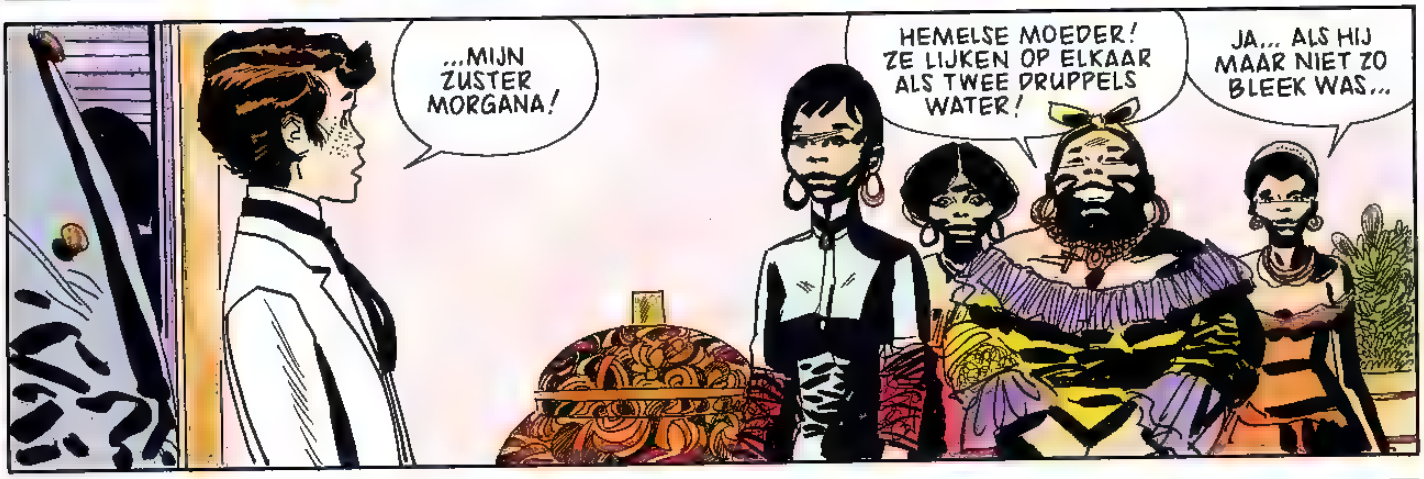
...MIJN ZUSTER MORGANA!
HEMELSE MOEDER! ZE LIJKEN OP ELKAAR ALS TWEE DRUPPELS WATER!
JA... ALS HIJ MAAR NIET ZO BLEEK WAS...

WAT?... MIJN ZUSTER IS EEN ZWARTE!
DOE NIET ZO GEK! HET IS EEN PRACHTIG MEISJE.

MIJN VADER... HEEFT ME NOOIT GEZEGD...
JE VADER VOND ZULKE ONBENULLIGHEDEN NATUURLIJK NIET BELANGRIJK.

WELKOM IN DIT HUIS, TRISTAN!

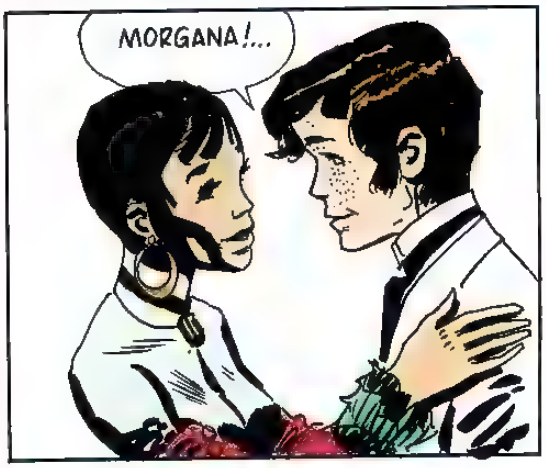
MORGANA!...

NEEM ME NIET KWALIJK... MAAR ALLES IS ZO VREEMD VOOR ME... MIJN VADER... IK BEDOEL, ONZE VADER HEEFT NOOIT ZOVEEL OVER ZIJN BRAZILIAANSE FAMILIE VERTELD, MAAR IK... IK...

JE HOEFT JE NIET TE VERONTSCHULDIGEN, TRISTAN. WE ZIJN ZO BLIJ DAT JE HIER BENT! EN HET IS ZO BELANGRIJK, DAT JE VERDER NIETS HOEFT UIT TE LEGGEN. IJZEROGOEN IS WEER ONDER ONS... ONZE VADER HERLEEFT IN JOU.

ZIJN DAT JE VRIENDEN ?
JA... MENEER CORTO MALTESE EN PROFESSOR STEINER.

JUFFROUW MORGANA, U BENT VOOR ONS EEN VERRUKKELIJK MYSTERIE... WE HEBBEN UW TELEPATISCHE BOODSCHAPPEN ONTVANGEN.

U HEBT OVERAL EEN WETENSCHAPPELIJKE VERKLARING VOOR, MENEER STEINER.

TOCH ZIJN ER DINGEN DIE DE WETENSCHAP NIET KAN VERKLAREN... ZWARTE MAGIE, BIJVOORBEELD. LIMONADE, TRISTAN?
JA, GRAAG.

MORGANA, DEGENE OP WIE WE WACHTEN ZAL ER NU WEL ZIJN... MISSCHIEN DAT JE BROER EN ZIJN VRIENDEN EVEN WAT WILLEN GAAN RUSTEN, VOORDAT JULLIE OVER DE DINGEN GAAN PRATEN WAARVOOR ZE GEKOMEN ZIJN.

JE HEBT GELIJK, BAHIANINHA. IK WAS HELEMAAL VERGETEN DAT WE DAT BEZOEK NOG ZOUDEN KRIJGEN. HOU JIJ JE MET DE GASTEN BEZIG, IK BEKOMMER ME OM MIJN BROER. KOM...

HIER ZUL JE JE WEL THUIS VOELEN. MIJN KAMER IS HIERNAAST.

TOT STRAKS, MIJN LIEVE TRISTAN.

IK VIND HET ALLEMAAL NOGAL VREEMD. IK VRAAG ME AF WAT M'N VRIENDEN IN LONDEN ZOUDEN ZEGGEN...

HÉ... WAT IS DAT VOOR WIND?

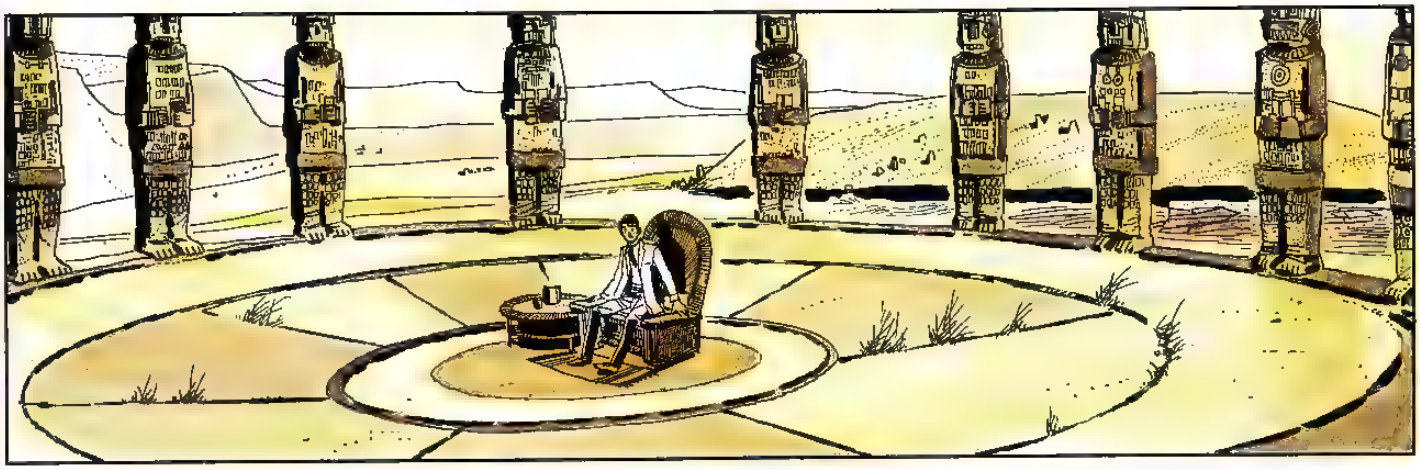

MAAR WAT GEBEURT ER?... DROOM IK, OF?...

MIJN GOD!... WAAR BEN IK? WAAR IS HET HUIS GEBLEVEN?
TRISTAN!

WIE IS DAAR?
IK BEN HET TRISTAN, JE SCHADUW. IN DIT LAND KUNNEN SCHADUWEN PRATEN.

WAT EEN ONZIN!

PROBEER NIET TE ONTSNAPPEN, TRISTAN! IK WAS OOK DE SCHADUW VAN JE VADER... EN DIE VAN IJZER-OGEN. IK KOM VAN DUIZENDEN JAREN HER UIT HET VERDWENEN LAND VAN MU.

MORGANA, MORGANA! WAAR BEN JE?

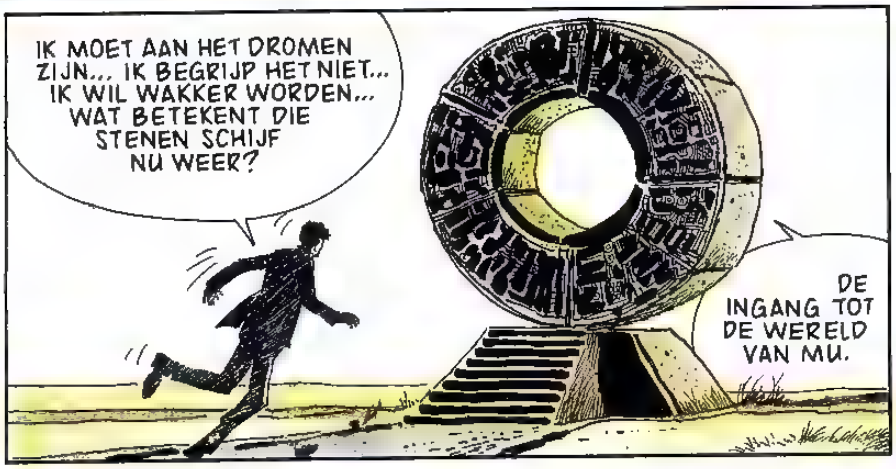
IK MOET AAN HET DROMEN ZIJN... IK BEGRIJP HET NIET... IK WIL WAKKER WORDEN... WAT BETEKENT DIE STENEN SCHIJF NU WEER?
DE INGANG TOT DE WEREELD VAN MU.

HET IS IDIOOT, MAAR HET IS NÉT OF IK ALLEEN UIT DIE STENEN RING MOET KOMEN ...

DIE LEEGTE BIEDT WEER-STAND.

OH!

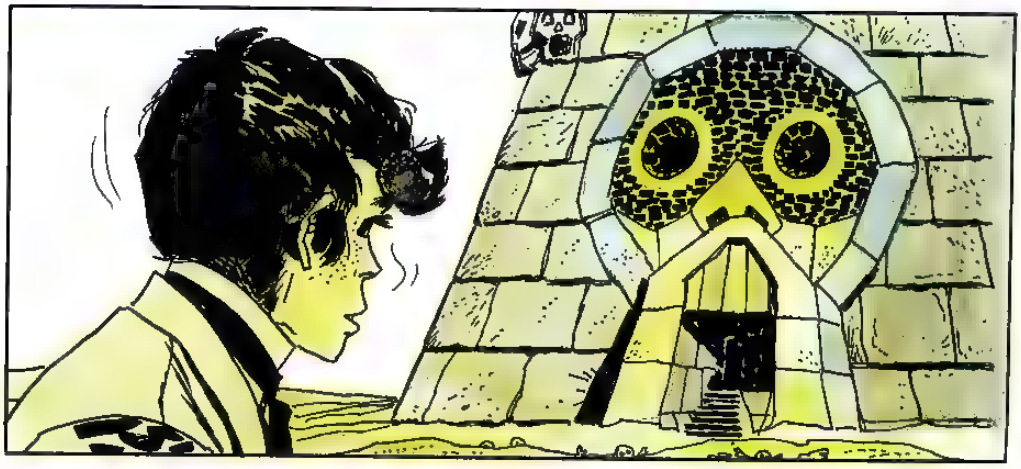

TRISTAN!... TRISTAN!... TRISTAN!...

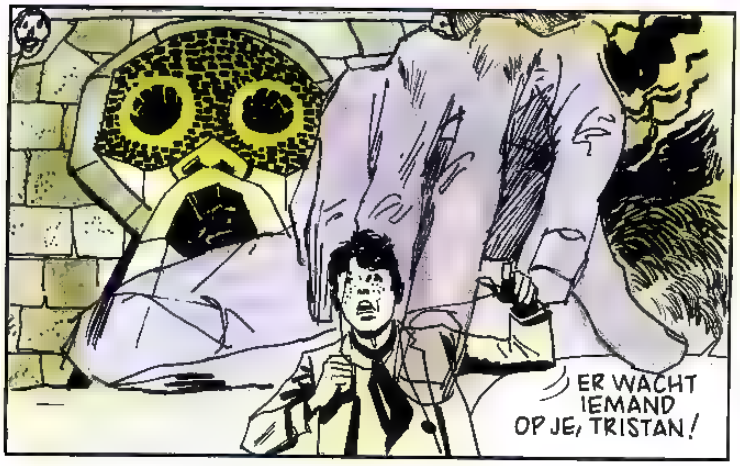
ER WACHT IEMAND OP JE, TRISTAN!

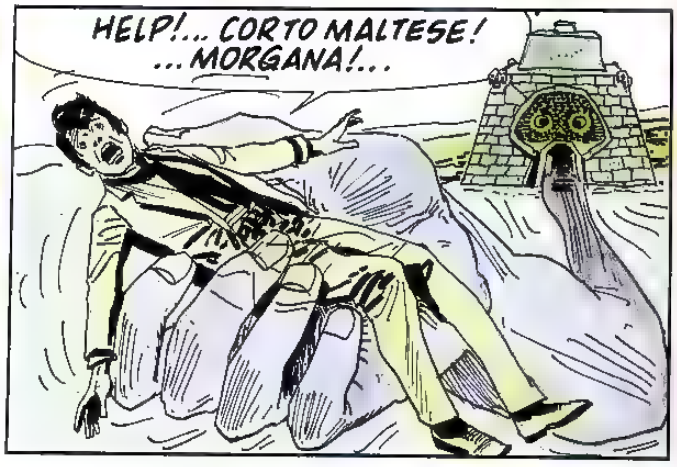
HELP!... CORTO MALTESE! ...MORGANA!...

TRISTAN... TRISTAN...

TRISTAN! DAAR BEN JE DAN EINDELIJK!
GROTE GOD! DAT BEN IKZELF, DAAR!

MAAR JIJ BENT NIET ALLEEN JIJ... JIJ BENT OOK AL DIE ANDEREN DIE IN ANDERE LEVENS HEBBEN GELEEFD... OF DAT NOG MOETEN DOEN.
MAAR WIE BEN JIJ DAN?

WIE BEN IK?... WIE BEN IK? HET IS ALLEEN BELANGRIJK TE WETEN DAT IK JOU BEN... JOUW PROJECTIE DIE ZICH MATERIALISEERT IN HET VERLEDEN... OF IN DE TOEKOMST... BEGRIJP JE?
NEE!

HET IS SIMPEL, TRISTAN. JE BENT OP ZOEK NAAR EEN VERRE WERELD. DE BESTE MANIER OM DIE TE VINDEN IS AL JE VORIGE LEVENS OPNIEUW TE DOORLEVEN. NU BEN JE IN HET KONINKRIJK MU.

JE BENT DUIZEND MAAL DUIZEND LEVENS VERWIJDERD VAN JE RAS, HET VIJFDE SINDS HET BEGIN VAN ALLES. HET RAS VAN MU, 'HET ATLANTISCHE RAS', IS HET VIERDE. BINNENKORT ZULLEN VLIEGENDE MANNEN VAN EEN ANDERE PLANEET DIT RIJK VERNIETIGEN. MAAR ALS JE WILT, KUN JE NAAR JOUW WEREELD DE GROOTSTE SCHAT VAN HET VIJFDE RAS MEENEMEN: HET DOODSHOOFD VAN...

...DE GOD TEZCATLIPOCA. NIETS TER WEREELD IS WAARDEVOLLER DAN DIE RELIKWIE. ALS JE DIE BEZIT, ZUL JE MEESTER ZIJN OVER JE EIGEN LOT.

KIJK, TRISTAN, DAAR IS QUETZALCOATL!
WIE?

TRISTAN!... SPOEDIG ZAL AARDMOEDER MU VERDWIJNEN IN EEN ZEE VAN VUUR.
MAAR... IK BEGRIJP ER NIETS VAN!

JE WILT HET NIET BEGRIJPEN. JE ZIT NOG TEVEEL VAST AAN DE DINGEN VAN JE AARDSE LEVEN. JE BENT HIER IN EEN ANDERE DIMENSIE. OOK JE VADER HEEFT DEZE WEREELD BEZOCHT.
MIJN VADER!

JA... HIJ IS ER DICHTBIJ GEKOMEN MET BEHULP VAN DE MAGIE. MAAR HIJ HEEFT ZIJN ZENDING NIET KUNNEN VOLBRENGEN. JIJ MOET HAAR VOORTZETTEN. IK ZAL JE DE MIDDELEN GEVEN OM MET ONZE WEREELD IN CONTACT TE BLIJVEN. ZO KUNNEN WE HERLEVEN IN JOU. LET NU GOED OP!

TEZCATLIPOCA! ONZE BROEDER! VERGEZEL TRISTAN BANTAM OP ZIJN TERUG-REIS!

JE BENT UITVERKOREN OM HET CONTACT TUSSEN ONZE DI-MENSIE EN DIE VAN DE TOEKOMST TE ONDERHOUDEN.

BROEDER GEVEDERDE SLANG, OM NAAR ZIJN WERELD TERUG TE KUNNEN KEREN, MOET TRISTAN BANTAM GEOFFERD WORDEN.

GE HEBT GELIJK, DE OUDE ZANGEN SPREKEN DAAR OOK VAN: IN DE VIJFDE MAAND GAVEN WIJ EEN GROOT FEEST... TER ERE VAN TEZCATLIPOCA... EN DOODDEN EEN JONGE-MAN, RECHT VAN LIJF EN LEDEN... LAAT DE PRIESTERS HUN WERK DOEN!

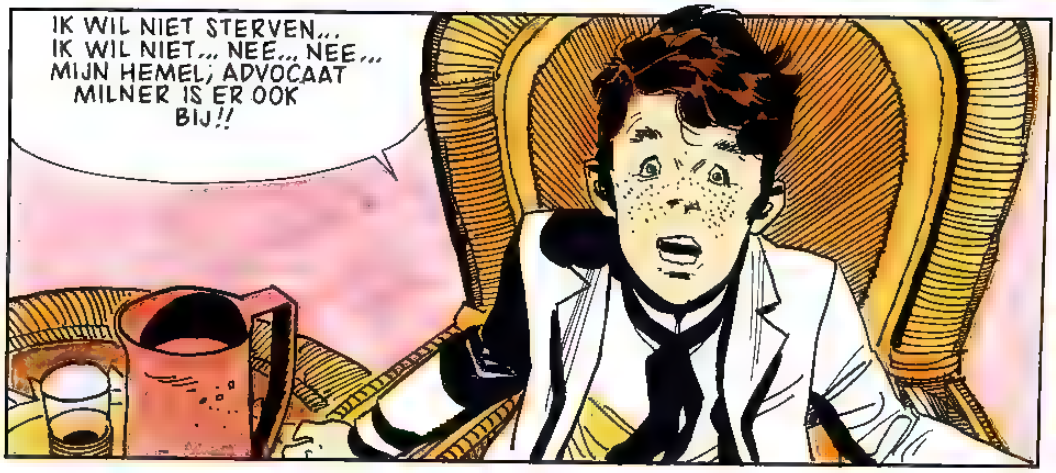
IK WIL NIET STERVEN... IK WIL NIET... NEE... NEE... MIJN HEMEL, ADVOCAAT MILNER IS ER OOK BIJ!!

JE BENT NU WAKKER, TRISTAN... JE HAD EEN NACHTMERRIE!

IK ZIT AL EEN TIJDJE NAAR JE TE KIJKEN... JE SCHEEN NIET AL TE RUSTIG TE SLAPEN. ACH, TRISTAN, WAT KAN HET TOCH VREEMD LOPEN IN HET LEVEN. IK KWAM HIER VOOR JE CHOCOLADEBRUINE ZUS EN DAN TREF IK JOU AAN!

IK VERBIED U ZO OVER MIJN ZUSTER TE PRATEN. U BENT EEN ELLENDELING! U HEBT GEPROBEERD ME OM TE LATEN BRENGEN DOOR EEN HUURMOORDENAAR IN PARAMARIBO. EN IK HEB REDEN OM AAN TE NEMEN DAT U MEER WEET VAN DE DOOD VAN MIJN VADER...

DAT KLOPT, TRISTAN. IK BEN DE EXECUTEUR VAN HET TESTAMENT VAN JE VADER EN ALS BEIDE ERFGENAMEN STERVEN VERVALT DE ERFENIS AAN MIJ.
MAAR WAAROM? U WAS EEN VRIEND VAN MIJN VADER!

VRIENDSCHAP BESTAAT TOT HET MOMENT WAAROP ZE AFLOOPT EN IK BEN IEMAND DIE ER EEN AANTAL DURE HOBBY'S OP NA HOUDT. IK HEB ALTIJD GELD NODIG...

DIE KLAP WAS LANG NIET HARD GENOEG OM MIJN MINACHTING VOOR U TE TONEN! IK WOU DAT MENEER CORTO MALTESE HEM IN MIJN PLAATS HAD GEGEVEN...

CORTO MALTESE?... O JA, DAT IS DIE SNUITER DIE ME DAT POPPETJE MET SPELDEN HEEFT GESTUURD IN LONDEN...

WEET JE, TRISTAN, DAT NADAT IK DIE VOODOO HAD ONTVANGEN, DE KANTOREN IN LONDEN VOLLEDIG ZIJN UITGEBRAND?
IK ZOU DIE VRIEND VAN JOU WEL EENS WILLEN ONTMOETEN. LEVEND, ALS HET KAN!

TEVREDEN, ADVOCAAT?

WAAR KOMT U VANDAAN? IK HEB MANNEN BIJ DE INGANG ACHTERGELATEN! HOE KOMT U HIER?

ACH, IK WAS GEWOON AL IN HUIS, WEET U.
MAAR... WE HEBBEN HET HELE HUIS DOORZOCHT EN IEDEREEN GEVANGEN GENOMEN! WAAR ZAT U VERSTOPT?

U BENT OOK NIEUWSGIERIG! DAT IS EEN AL TE ONBESCHEIDEN VRAAG!
BESPAAR ME JE SARCASME, HELD OP SOKKEN.

OKAY, DAN GEEN HELD, MAAR EEN GEWONE MESSETREKKER. HEB JE GELD BIJ JE?
JA... JA!

GOED. NOU GA JE NAAR HET RAAM EN GOOI HET GELD NAAR JE MANNEN. ZEG DAT JE ZE VANDAAG NIET MEER NODIG HEBT EN DAT JE ZE MORGEN TERUGZIET.

ALLES IN ORDE, PEDRINHO... IK BLIJF HIER. GA MAAR NAAR HUIS EN BETAAL DE MANNEN. TOT MORGEN...
DANK U WEL, BAAS, EN GOEIENAVOND!
TOT MORGEN!

ZO GOED?
UITSTEKEND. EN NU GAAN WE NAAR BENEDEN OM ONS EENS MET DE BEWONERS VAN DIT HUIS TE ONDERHOUDEN!

TRISTAN! WAARSCHUW CAYENNE DAT WE HIER ZIJN MET ONZE VRIEND MILNER!
IK BEN AL WEG!

HOU JE VAN KAARTEN, ADVOCAAT?

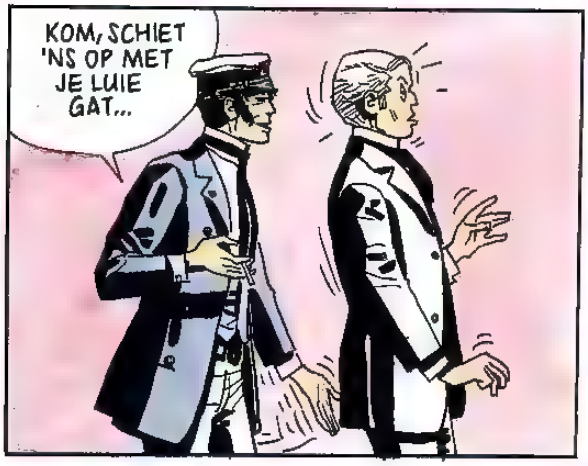
KOM, SCHIET 'NS OP MET JE LUIE GAT...

AH! BRAVO!... JULLIE GEVEN JE OVER AAN SLECHTE GENIETINGEN ZONDER ONS ERBIJ TE VRAGEN... NIET AARDIG.

IK HEB GEPROBEERD DE ADVOCATEN EN ZIJN TRAWANTEN TEGEN TE HOUDEN, MAAR ZE HEBBEN ONS OPGESLOTEN...

IK BEGRIJP HET. MAAR HOE IS HET MOGELIJK DAT TWEE ECHTE WAARZEGSTERS ZICH HEBBEN LATEN OVERROMPELEN... VERGIS IK ME NOU, OF IS UW TOVERKRACHT EEN BEETJE AAN HET TANEN?

MISSCHIEN HEB JE GELIJK EN MISSCHIEN VERGIS JE JE, MOOIE ZEEROB!

IN DE PATIENCE VAN GULDENMOND ZEGGEN DE KAARTEN DAT WE HET NOODLOT NIET MOETEN PROBEREN TE DWINGEN, EN DAT WE ALLES MOETEN LATEN ZOALS HET IS. DE SCHOPPENBOER, HET TEKEN VAN DE OVEREENKOMENDE TWEELINGEN, HEEFT DE RUITENKONING, HET GELD, VERJAAGD.

O, DE PATIENCE VAN GULDENMOND! DAN IS HET NATUURLIJK WAT ANDERS. INTUSSEN MOESTEN WE MAAR EENS EEN PARTIJTJE GAAN KAARTEN.
IK SPEEL NIET!

TOCH WEL, WANT WE SPELEN OM JOUW LEVEN. ALS JE WINT, LAAT IK JE GAAN, NADAT JE EEN BEKENTENIS VAN JE WANDADEN HEBT ONDERTEKEND... ALS JE VERLIEST GA JE IN EEN IJZEREN KIST MET GATEN DE ZEE IN.

DAT MAG U NIET DOEN... DAT KAN NIET.

MAAK JE EEN GRAPJE?... NA WAT JIJ TRISTAN EN ZIJN ZUSTER HEBT AANGEDAAN MOGEN WE ALLES DOEN... BAHIANINHA, COUPEER EVEN.

GOED, WE SPELEN AMERIKAANS POKER, EEN KAARTSPEL ZONDER JOKERS... OPENEN MET AAS. IK SCHUD EN COUPEER, DAN MAG JIJ DELEN.

WAT EEN PRACHTKAARTEN, BAHIANINHA... ACH... IK ZOU HAAST VERGETEN DAT IK EEN VALSSPELER BEN, ADVOCAAT. IK ZEG HET NOU MAAR, DAN KUN JE ACHTERAF NIET KLAGEN.

IK GELOOF NIET DAT JE VAN ME KUNT WINNEN, CORTO MALTESE... IK HEB FLUSH VAN DE RUITEN!

ONGELOOFLIJK! MAAR... IK WIN MET VIJF AZEN!
ONZIN! ER ZIJN MAAR VIER AZEN IN EEN KAARTSPEL!

INDERDAAD. IN MIJN HELE LEVEN HEB IK NOG NIET ZO'N PARTIJTJE GESPEELD.

HEB JE ME GEROEPEN, CORTO MALTESE?

CAYENNE, IK HEB HET LEVEN VAN ADVOCAAT MILNER GEWONNEN MET KAARTEN... EN NU HERINNER IK ME OPEENS DAT EEN VAN JE VRIENDEN DOOR ZIJN SCHULD IS GESTORVEN IN HET STRAFKAMP VAN SAINT-LAURENT...

...VOLGENS MIJ ZOU JIJ HET WEL LEUKER VINDEN OM ADVOCAAT MILNER ALS VERJAARS-CADEAUTJE TE KRIJGEN.
EEN FANTASTISCH CADEAU! IK ZAL HET OP MIJN VERJAARDAG, 18 JUNI, VEROBEREN.

18 JUNI!... MAAR DAN ZIJN JULLIE DE TWEELINGEN WAAR DE PATIENCE VAN GULDENMOND STEEDS OVER SPRAK. DE SCHOPPENBOER DIE DE RUITEN-KONING VERJOEG...

IK BEGRIJP NIETS VAN WAT JE ZEGT. MAAR ALS JULLIE HET NIET VERVELEND VINDEN, DAN WIL IK GRAAG NOG VOOR DE MORGEN VERTREKKEN MET M'N 'CADEAU'.

OKAY, CAYENNE... MAAR WEET JE ZEKER DAT JE ALLEEN MET HEM WILT VERTREKKEN?
LAAT ME NIET LACHEN!... IK VERZEKER JE DAT JE NOOIT MEER IETS OVER HEM ZULT HOREN. VAARWEL, CORTO, IK BEN ERG BLIJ DAT IK JE ONTMOET HEB.

IK VIND HET JAMMER DAT HIJ VERTREKT... MAAR IK BEN ERVAN OVERTUIGD DAT WE ELKAAR NOG EENS ONTMOETEN.

DIT ZIJN DE DOCUMENTEN DIE MIJN VADER ME HEEFT TOEVERTROUWD VOOR HIJ NAAR LONDEN VERTROK... HIJ HEEFT DE RUÏNES VAN EEN OUDE BESCHAVING ONTDEKT IN DE BERGEN VAN XINGU...

...EN HIER ZIJN DE AANWIJZINGEN HOE JE ER MOET KOMEN. HIJ WAS ER ZEKER VAN DAT DE RUÏNES IN VERBAND STONDEN MET DE VERDWENEN WERELDDELEN MU EN ATLANTIS.

HIER SCHRIJFT HIJ DAT HIJ TIJDENS VERSCHILLENDE NACHTEN DE AANWEZIGHEID VAN OUDE KOSMISCHE KRACHTEN HEEFT GEVOELD EN DAT HIJ ZELFS ENKELE MINUTEN VLAKBIJ DE OPLOSSING VAN HET MYTHISCHE PROBLEEM VAN MU WAS.

MISSCHIEN IS DAT WEL HETZELFDE ALS IK HEB GEDROOMD... GISTERAVOND... IK ZAT NET IN EEN STOEL... TOEN BEN IK IN SLAAP GEVALLEN... EN IK KREEG EEN NACHTMERRIE... IK KREEG DE SCHEDEL VAN TEZCATLIPOCA AANGEBODEN. TOEN IK WAKKER WERD WAS DE SCHEDEL ER NIET MEER EN STOND ADVOCAAT MILNER VOOR ME.

TOCK!
TOCK!
TOCK!

ER IS NIEMAND!

ALLEEN DEZE LEREN ZAK STOND ER.
LUISTER... DE WIND ZEGT DAT HIJ VOOR TRISTAN IS.

GROTE HEMEL! DE SCHEDEL VAN TEZCATLIPOCA!

WAT IS ER TOCH AAN DE HAND? IK DROOM TOCH NIET WEER?

JE HEBT MISSCHIEN HELEMAAL NIET GEDROOMD... DIT IS EEN RELIKWIE VAN 'N ANDERE WERELD.
EEN ONGELOOFLIJKE GESCHIEDENIS... DIT KAN TOCH NIET!

TRISTAN, DE WERELD WAARIN WIJ LEVEN IS GELUKKIG BEGRENSD. ER ZIJN MAAR WEINIG PASSEN VOOR NODIG OM DEZE KAMER UIT TE KOMEN EN MAAR WEINIG JAREN VOOR ONS LEVEN IS AFGELOPEN. MAAR STEL JE NOU EENS VOOR DAT WE ONS VERLIEZEN IN DIE KLEINE, VOLKOMEN DUISTERE RUIMTE... DAT WE PLOTSELING BLIND ZIJN... DAN ZOU ALLES ENORM ZIJN... ONZE KAMER ONBEGRIJPELIJK GROOT... ONMOGELIJK ZOU JE ZEGGEN...

ONMOGELIJK!... EN TOCH KAN EEN ANTWOORD ALLES VERKLAREN. EN AL STEL JE HONDERD ANDERE VRAGEN, DAN ZIJN ER HONDERD ANDERE ANTWOORDEN... JE ZULT ER ACHTER KOMEN DAT HET ABSOLUTE NIET BESTAAT, HOE DAN OOK... DAT ALLES MOGELIJK IS.

DIT AVONTUUR ZIT EEN BEETJE BUITEN MIJN DIMENSIE... LATEN WE NAAR DE BOOT GAAN.

OP NAAR ITAPOA! DAAR ZULLEN WE GULDENMOND VINDEN, DE LEERMEESTERES VAN MORGANA.
IK VERLANG ER ECHT NAAR BIJ DE VRIENDEN VAN AREJA BRANCA TE ZIJN.
MOOI WEER VANDAAG. IK VOEL ME UITSTEKEND.

ZEG STEINER, HEB IK JE WEL EENS VERTELD OVER DAT SPAANSE GALJOEN VOL MET GOUD DAT VLAK BIJ BELEM AAN DE NOORDKUST VAN BRAZILIË IS GEZONKEN?

EEN GEZONKEN GALJOEN VOL MET GOUD!...
JA, TUSSEN DE ROTSEN VAN HET EILAND MARACA IN BRAZILIAANS GUYANA.

HOE WEET JE DAT, CORTO?
O, EERGISTEREN BEN IK DE MUMMIE VAN CLEOPATRA IN DE KROEG TEGENGEKOMEN EN WE HEBBEN EEN TIJDJE ZITTEN KLETSEN. ZIJ HEEFT ME DAT VERHAAL OVER DAT GALJOEN VERTELD.

HIJ HOUDT ONS WEER VOOR DE GEK, HOOR!
WELNEE, JONGENS! JULLIE ZIJN TOCH BEGONNEN MET AL DIE RARE VERHALEN OVER GEESTEN EN DODEN EN ZO... HET ZOU TOCH BEST EENS KUNNEN WAT IK NOU ZIT TE VERTELLEN, NIETWAAR? NOU GOED... TOEN IK DAAR ZO ZAT MET CLEOPATRA, ZEI IK...

SAMBA MET TIR FIXE

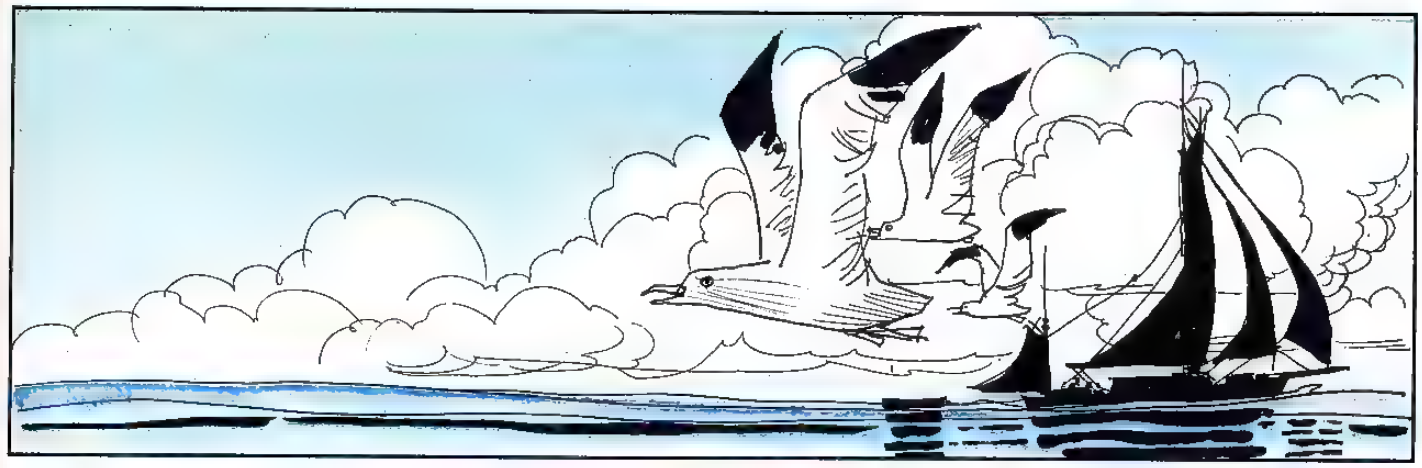

IK BEN ERG BENIEUWD NAAR DAT BEFAAMDE STRAND VAN ITAPOA...
HET IS EEN MOOIE PLEK. IK HEB ER FANTASTISCHE DAGEN GEKEND.

WEET JE, CORTO, IK HEB HET GEVOEL DAT IK JE AL EENS GEZIEN HEB. ER WAS EEN ZEILBOOT DIE KOERS ZETTE NAAR BUENOS AIRES. EEN VAN DE ZEE-LUI VLUCHTTE EN BLEEF BIJ ONS... OP EEN KEER WAS HIJ VERDWENEN... WAS JIJ DAT NIET?

WE KUNNEN BETER HET VERLEDEN VAN ONZE GASTEN MET RUST LA-TEN. NEEM ONS NIET KWALIJK, CORTO MALTESE.
HIJ ZAL HET WEL NIET ZIJN GEWEEST.

TOCH WEL, DAT WAS IK... BAHIANINHA HEEFT EEN UITSTEKEND GEHEUGEN. HET IS TROUWENS NOG MAAR VIJF JAAR GELEDEN.
MORGANA, WIE IS DIE 'GULDEN-MOND' DIE WE GAAN OP-ZOEKEN?

ZE IS TOVENARES. ZIJ WAS EEN GOEDE VRIENDIN VAN ONZE VADER. TOEN IK KLEIN WAS, HEBBEN ZIJ EN BAHIANINHA ME INGEWIJD IN DE ZWARTE KUNST.

DAAR IS HET STRAND VAN ITAPOA!

JE ZULT ZIEN DAT GULDENMOND ER MERKWAARDIG JONG UITZIET. EN TOCH ZIJN ER OUDE MANNEN IN BAHIA DIE ZWEREN DAT ZE HAAR ALTIJD GEKEND HEBBEN.

OORDEEL ZELF MAAR. ZIJ HEEFT JE DIE TELEPATISCHE BOODSCHAPPEN GESTUURD EN ZIJ HOUDT OOK ONZE BELANGEN IN DE GATEN... DAARBOVEN WACHT ZE OP ONS!

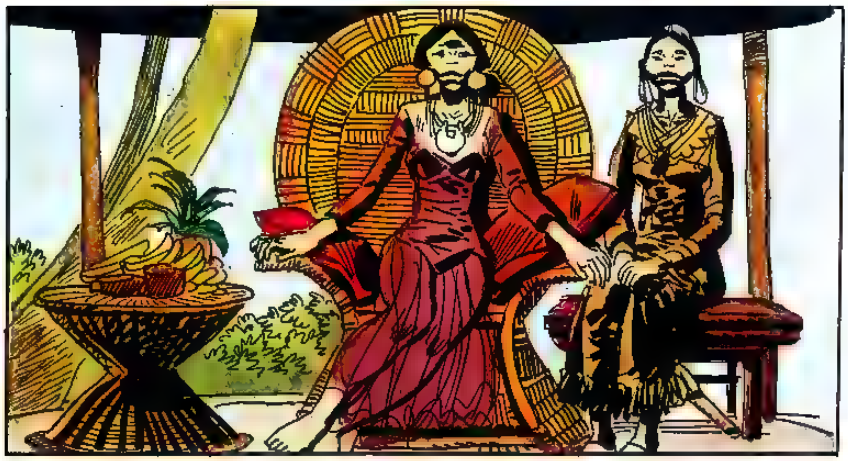

MIJN LIEVE MORGANA, WAT BEN IK BLIJ JULLIE WEER TE ZIEN... DE ADVOCAAT, JULLIE VIJAND, IS VERTROKKEN OM NOOIT WEER TE KEREN. JA... JA... IETS ZEGT ME DAT HIJ NOOIT WEERKEERT!

HOE GAAT HET, LIEVE? HET WEERZIEN MET JE BROER WAS ZEKER GEWELDIG, NIET?... OH! JE HEBT ER GOED AAN GEDAAN HEM MEE TE BRENGEN!
GULDENMOND, IK BEN JE ZO DANKBAAR!

ONZIN, MORGANA! MAAR KOMEN JULLIE NU TOCH OOK, OF ZIJN JULLIE BANG VOOR EEN ARME OUDE VROUW? DIE KNAPPE ZEEMAN IS... NEE, NIETS ZEGGEN, DAT IS...

SENHOR CORTO MALTESE... JA... JA... HIJ MOET HET ZIJN.
DAG, MEVROUW!

CORTO MALTESE... DE ZEEMAN... VRIEND VAN IJZEROGOEN... JA... JA... CORTO MALTESE... ZOON VAN 'NIÑA DE GIBRALTAR'...
HOE KUNT U DIE DINGEN WETEN?

JA... JA... JA... IK KENDE JE MOEDER DOOR EEN SCHILDERIJ VAN INGRES. ZIJ WAS BEROEMD, JE MOEDER. DE VERLOOFDE VAN GIBRALTAR, EEN BEKENDE ZIGEUNER... JA... JA... TOT ZE NAAR MALTA GING MET EEN ZEEMAN UIT CORNWALL.

GEWELDIG!... NET OF IK MET EEN OUDE TANTE VAN ME IN HET FAMILIE-ALBUM KIJK.
AH!... EEN OUDE TANTE... JA... JA... EN ALS IK NU EENS JE BETOVERGROOTVADER HAD GEKEND, DIE BIJ QUEIMADA, IN NOORD-BRAZILIË, HEEFT GEVOCHTEN?

GULDENMOND, JE VERBAAST ME. JE MOET MEER DAN TWEEHONDERD JAAR OUD ZIJN...
OH... JA... JA... IK HOU ME GOED IN ACHT... IK HEB ALTIJD VROLIJKE WEZENS OM ME HEEN.

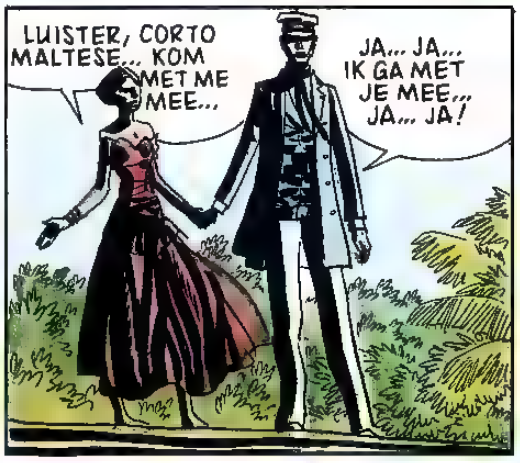
LUISTER, CORTO MALTESE... KOM MET ME MEE...
JA... JA... IK GA MET JE MEE... JA... JA!

IK HEB JE EEN VOORSTEL TE DOEN, CORTO.
IK BEN EEN EN AL OOR!

VRIENDEN VAN MIJ ZIJN IN MOEILIJKHEDEN IN DE SERTÃO, EN ALLEEN EEN MAN ALS JIJ KAN ZE HELPEN. OM ELK MISVERSTAND TE VOORKOMEN, ZEG IK ER METEEN BIJ DAT WAT IK JE GA VOORSTELLEN MOREEL VOLSTREKT AANVAARDBAAR IS.

WACHT EVEN! MIJN BESTE GULDENMOND, LAAT IK JE VOORAL VERTELLEN DAT IK NIET GELOOF IN MORELE PRINCIPES... JA... JA... WAT JOU MISSCHIEN JUIST LIJKT, KAN MIJ VERKEERD TOESCHIJNEN... EN MORELE PRINCIPES ZIJN ER ZOVEEL... JA... JA...

GOED, DAN MOETEN WE EEN MORAAL ZOEKEN DIE BIJ JOU PAST. JA... JA... EEN VAN DUIZEND POND STERLING, ZOU DAT GAAN?

DUIZEND POND STERLING? OH... JA... JA... DAT IS VEEL, MAAR WAT JE VAN ME VRAAGT ZAL DAN OOK WEL VEEL ZIJN, NIET?

MISSCHIEN. EEN VRIEND VAN MIJ BEHOORT BIJ DE 'CANGAÇA'. HIJ IS IN OPSTAND GEKOMEN TEGEN HET CORRUPTE BEWIND VAN EEN LANDEIGENAAR DIE HUURLINGEN IN DIENST HEEFT GENOMEN OM... OH JA... JA... OM DE OPSTANDIGE BOEREN EN DE 'CAGACEIROS' TE VERSLAAN.

ZE HEBBEN WAPENS EN GELD NODIG. EEN BOOT ALS DIE VAN JOU WEKT GEEN ARGWAAN OP, EN ZO ZOU MIJN VRIEND ALLES KUNNEN KRIJGEN WAT HIJ NODIG HEEFT OM DE STRIJD VOORT TE ZETTEN. BEGRIJP JE HET, CORTO MALTESE? OH... JA... JA... JE KUNT DE SAO FRANCISCO OPVAREN TOT DE GRENS VAN DE 'SERTÃO' EN HEM HET MATERIAAL LEVEREN!... JA... JA...

OH... JA... JA... DUIZEND POND IS EEN MOOI BEDRAG. MISSCHIEN MOEST IK MAAR GAAN. OH... JA... JA...

JE WILT ALTIJD SLIMMER ZIJN DAN EEN ANDER, CORTO MALTESE. EN DAARIN SCHUILT OOK JE BEPERKING. MAAR IK WEET DIT VAN JE: IN WEZEN BEN JE EERLIJK. DAAROM KUNNEN WE JE GEBRUIKEN.
DE VROUWEN HADDEN ALLANG MIJN ONDERGANG MOETEN ZIJN.

OH... JA... JA... MAAR JIJ BENT ALTIJD OP JE HOEDE, NIETWAAR?
DAT PROBEER IK ALTIJD, GULDENMOND!

GOED DAN. ALS JE AKKOORD GAAT, LADEN WE MORGEN DE KOOPWAAR IN!
PRIMA, GULDENMOND. MORGEN REGELEN WE ALLES.

EEN PAAR DAGEN LATER...
WEET JE ZEKER DAT DIT GEEN ZAAK IS VOOR DE REGERING? HET LIJKT ME ONWAARSCHIJNLIJK DAT EEN KOLONEL EEN DEEL VAN EEN FEDERALE STAAT KAN BESTUREN ZONDER TOESTEMMING VAN DE REGERING?
DAT HEB IK TOCH OOK NIET GEZEGD. HET INTERESSEERT ME GEWOON NIET.

GULDENMOND HEEFT HAAR DOELEINDEN, DE KOLONEL DE ZIJNE EN IK DE MIJNE...
IK DENK DAT IK JE NOOIT ZAL BEGRIJPEN. SOMS GEDRAAG JE JE ALS EEN VRIENDELIJK, EERLIJK MENS, EN DAN OPEENS BEN JE WEER KOEL EN BEREKENEND...

MISSCHIEN VERGIS IK ME... PER SLOT VAN REKENING IS HET NIET AAN EEN DRONKAARD ALS IK OM TE BEPALEN WAAR DE WAARHEID LIGT. MAAR IK VIND HET EEN ONPLEZIERIG IDEE DAT JIJ VERWIKKELD BENT IN DEZE BELANGENSTRIJD... VOLGENS MIJ BEN JIJ IEMAND DIE TOTAAL BOVEN DIT SOORT BEREKENINGEN STAAT... BOVEN ALLEDAAGSE PROBLEMEN...

LUISTER EENS, OUWE JONGEN, IK BEN AL HEEL LANG GEWEND M'N EIGEN PROBLEMEN OP TE LOSSEN, EN IK BEN NIET VAN PLAN TE VERANDEREN ALLEEN MAAR OMDAT DE BESTE PROF ZEGT DAT DAT MOET...

...IK HEB JE MEEGENOMEN OMDAT IK JE MAG... MAAR ALS JE DE ZEDEPREKER GAAT UITHANGEN MOET JE MAAR EEN ANDER ADRES ZOEKEN... WEET JE, STEINER, IK BEN NIET SERIEUS GENOEG OM RAAD TE GEVEN EN TE SERIEUS OM RAAD AAN TE NEMEN. KOM, DOE NIET ZO KINDERACHTIG EN LAAT ME LEVEN ZOALS IK WIL...

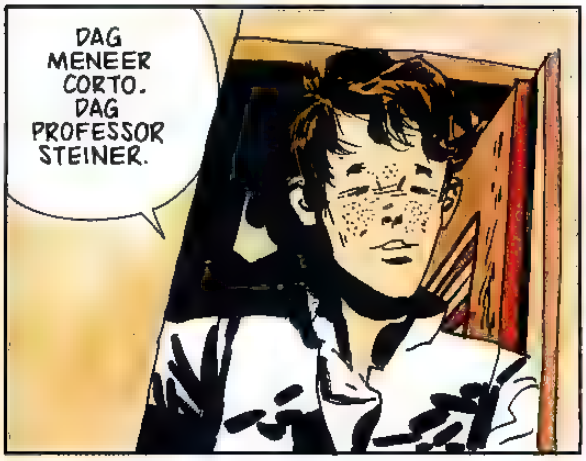
DAG MENEER CORTO. DAG PROFESSOR STEINER.

HET IS OM TE STIKKEN IN DE KAJUIT. ALLEEN MORGANA SLAAPT RUSTIG.
IK HOOR HET GELUID VAN EEN MOTOR...
HET KOMT VAN EEN ZIJTAK VAN EEN RIVIER.

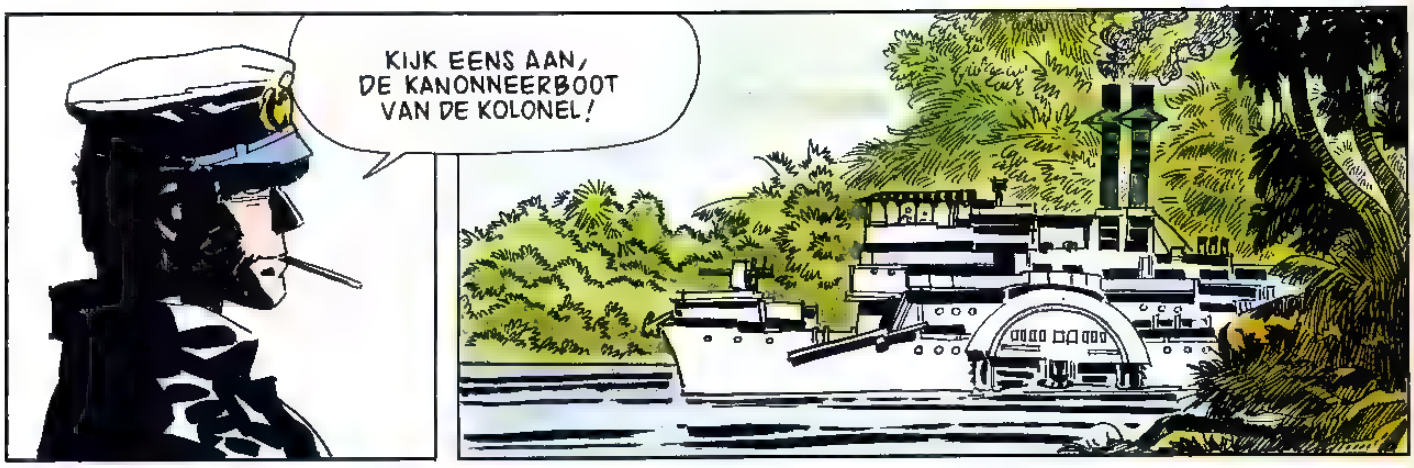
KIJK EENS AAN, DE KANONNEERBOOT VAN DE KOLONEL!

KAPITEIN DE OLIVIERA, WAT ZOU DIE BOOT HIER OP DE SÃO FRANCISCO TE ZOEKEN HEBBEN?
WE ZOUDEN HET EENS KUNNEN VRAGEN.

HÉ!... JULLIE DAAR IN DIE JOL!... KOM DICHTERBIJ!
WE STAAN GEHEEL TER UWER BESCHIK-KING!

GOEDENDAG, KAPITEIN. WE WAREN NET NAAR U OP ZOEK. KUNT U ONS EEN DIENST BEWIJZEN?
EEN DIENST?... MAAR NATUURLIJK!

WE HEBBEN EEN VRIJGELEIDE NODIG OM BIJ KOLONEL GONÇALVEZ TE KOMEN.
KOLONEL GONÇALVES? DIE IS NIET HIER, AMIGO... HIJ KOMT HIER HAAST NOOIT. HIJ VERBLIJFT LIEVER ERGENS ANDERS...

MEESTAL AAN DE CÔTE D'AZUR... IN NICE... OF MONTE CARLO.

MAAR IK BEN BEREID U ALLE INLICHTINGEN GEVEN DIE U MAAR WENST. WAT ZOEKT U HIER?
IK WEET NIET OF DAT MAG, MAAR...

...EEN ENGELS-AMERIKAANSE ONTGINNINGSMAATSCHAPPIJ ZOU EEN ONDERZOEK INSTELLEN NAAR DE PROJECTEN VAN MENEER DE KOLONEL GONÇALVES. EN DAAROM HEBBEN ZE PROFESSOR STEINER GESTUURD ALS VERTEGENWOORDIGER.

'ENGELS-AMERIKAANSE ONTGINNINGSMAATSCHAPPIJ', HÈ? VERTEGENWOORDIGD DOOR EEN ZEEMAN MET RINGEN IN Z'N OREN EN EEN NEP-PROFESSOR?... HET KLINKT MIJ ALLEMAAL EVEN ONWAARSCHIJNLIJK IN DE OREN.

OH, NOU... DAT BEGINT MOOI! WAAROM GELOOFT U ME NIET? PER SLOT VAN REKENING LAAT UW REGERING ZICH OOK VERTEGENWOORDIGEN DOOR EEN OPERETTE-KAPITEIN ZOALS U.

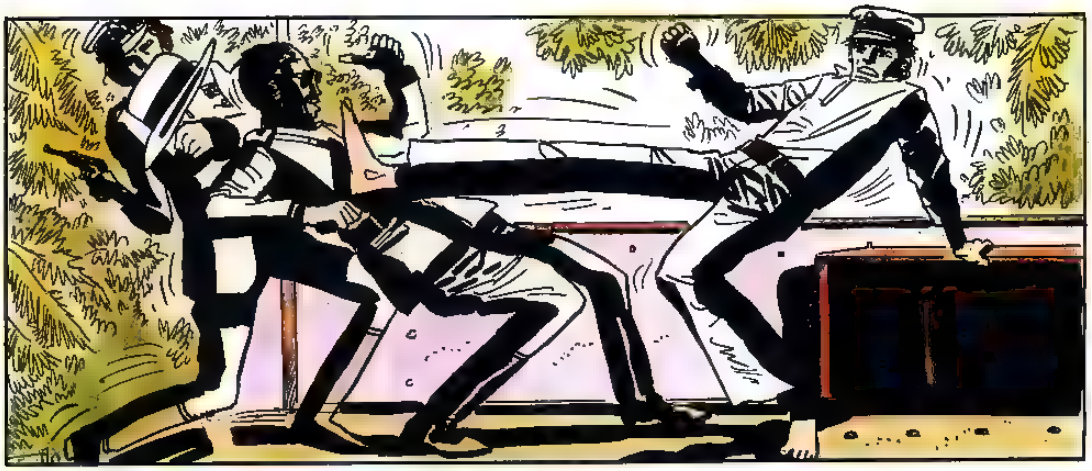

CRACK!

EEN SCHOT!... WAT GEBEURT DAAR OP DIE KANONNEER-BOOT?
IK WEET HET NIET... MAAR DAT SCHOT KWAM VAN DE OEVER.

DAAR, IN DIE BOOM!

DAT ZIJN CANGAGEIROS... MISSCHIEN WEL VRIENDEN VAN GULDENMOND!

HANDEN OMHOOG! JIJ OOK, ZEEMAN!

SCHIET OP, GRINGO! KOMT ER NOG WAT VAN? VERSTA JE ME NIET?

IK VERSTA JE BEST, MAAR IK WIL JE LEIDER SPREKEN.
HUN LEIDER?

...WEET U DAN NIET DAT ZE GEEN LEIDER MEER HEBBEN? WE HEBBEN HEM EN Z'N ZOON GEDOOD, TWEE MAANDEN GELEDEN...

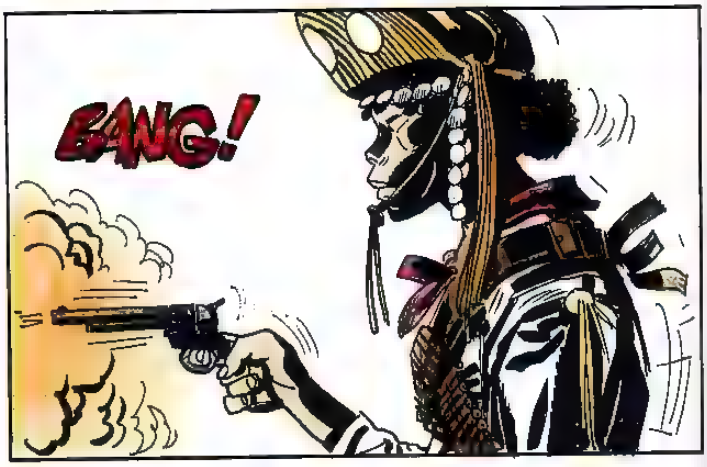
BANG!

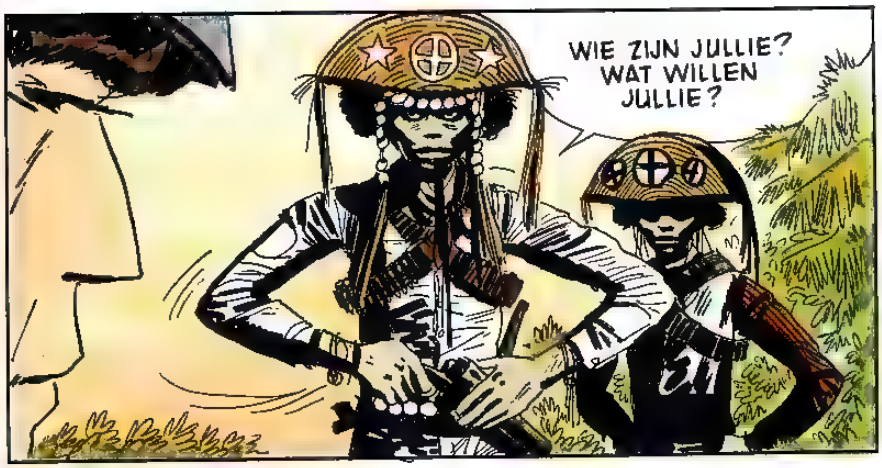
WIE ZIJN JULLIE? WAT WILLEN JULLIE?

WAT IS ER MET JOU AAN DE HAND, 'ZUIVER SCHOT'? VIND JE HET NIET PRETTIG JE VRIENDEN TERUG TE ZIEN? IK DROOMDE NET VAN JE TOEN IK WAKKER WERD DOOR DIE SCHOTEN...

HOE IS HET MET JOU, MORGANA? HEB JE BERICHT VAN DIE VRIENDEN UIT BAHIA?
JA, GULDENMOND HEEFT ONS GESTUURD...

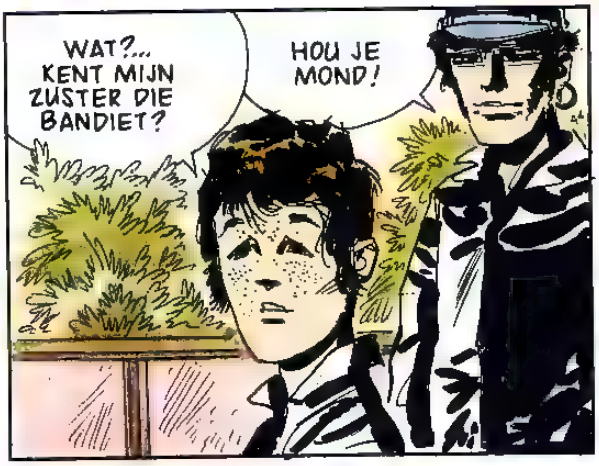
WAT?... KENT MIJN ZUSTER DIE BANDIET?
HOU JE MOND!

WEET JE DAT ZE SEBASTIAN, DE 'BEVRIJDER', EN ZIJN ZOON GEDOOD HEBBEN?

HOE IS DAT GEBEURD?
DE KOLONEL HAD ZIJN VROUW EN ZOON GEVANGEN GENOMEN. SEBASTIAN HEEFT GEPROBEERD HEN TE BEVRIJDEN, MAAR HIJ WERD GEPAKT EN ZE WERDEN ALLE DRIE GEDOOD.

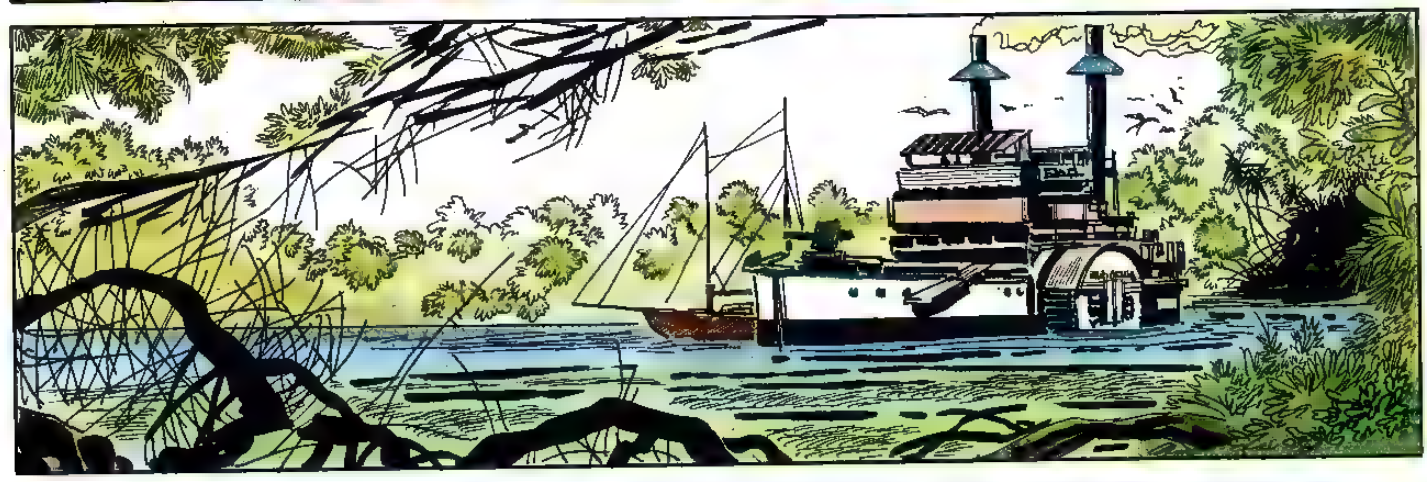

GOED, 'ZUIVER SCHOT', IK HEB GEDAAN WAT MIJN OPDRACHT WAS. ALS JULLIE BAAS DOOD IS, KAN IK DAAR OOK NIKS AAN DOEN. DE WAPENS EN HET GELD VAN GULDENMOND ZIJN IN DE JOL.

OH!... JA, DE WAPENS EN HET GELD... MAAR DE BEVRIJDER IS NIET MEER BIJ ONS. HIJ WAS EEN SYMBOOL. HET VOLK LUISTERDE NAAR HEM... ZELFS DE REGERING WAS BEREID MET HEM TE ONDERHANDELEN. HIJ WAS DE ENIGE DIE DE MISDADEN VAN DE KOLONEL KON AANGEVEN.

HIJ ZAL WEL EEN GROOT MENS ZIJN GEWEEST, MAAR OOK WEL IEMAND DIE ZIJN MENSEN STUURLOOS ACHTERLAAT, EN DIE ZICH DOOR DE VIJAND LAAT PAKKEN OMDAT HIJ ZO NODIG PRIVÉ-ZAKEN MOET REGELEN. ZO IEMAND LIJKT ME NIET ERG COMPETENT.

LUISTER EENS, GRINGO, PRAAT NIET ZO OVER DE BEVRIJDER, OF IK DOOD JE! JE ZULT NOOIT BEGRIJPEN WAT HIJ VOOR ONS HEEFT BETEKEND. ZONDER HEM IS ALLES ZINLOOS. HET VOLK LAAT ZICH VERNEDEREN DOOR GEWETENSLOZE AVONTURIERS.
HET ZIJN DE DADEN DIE TELLEN, NIET DE WOORDEN.

DIE AANVAL OP DE KANONNEERBOOT WAS MOEDIG GENOEG. WAAROM HEBBEN JULLIE DAT GEDAAN?
OM DE DOOD VAN DE BEVRIJDER TE WREKEN. IK HEB KAPITEIN DE OLIVEIRA GEDOOD!

AKKOORD, JE HEBT DUS DE UITVOERDER GEDOOD, MAAR DE WARE SCHULDIGE?... DIE KOLONEL, DIE LEEFT VAN MISSTANDEN EN MISDADEN WAAR DE REGERING NIETS VAN AF WEET. WAT DENK JE DAT DIE GAAT DOEN? DIE ZAL JULLIE BLIJVEN TERRORISEREN MET ZIJN 'PISTOLEROS'.
WAT KAN IK DAAR AAN DOEN?

NEEM DE PLAATS VAN DE BEVRIJDER IN!

AH!... GRINGO... MAAR IK BEN EEN BANDIET!

WIE ZOU MIJ WILLEN VOLGEN?
IK KON DE BEVRIJDER VOLGEN, MAAR HET VOLK VOLGT NIET IEMAND DIE HET VREEST. EN IK WORD BIJNA NET ZO ERG GEVREESD ALS DE KOLONEL!

EERST WAS IK NET ALS DE ANDEREN, HET ENIGE ANTWOORD OP DE ONRECHTVAARDIGHEID VAN DE KOLONEL WAS VERZET. ALS JE IN DIT LANG EERBIED AF WILT DWINGEN MOET JE EEN GEWEER HEBBEN EN HET GEBRUIKEN OOK... TOEN KWAM DE BEVRIJDER DIE ER ANDERE METHODEN OP NAHIELD.

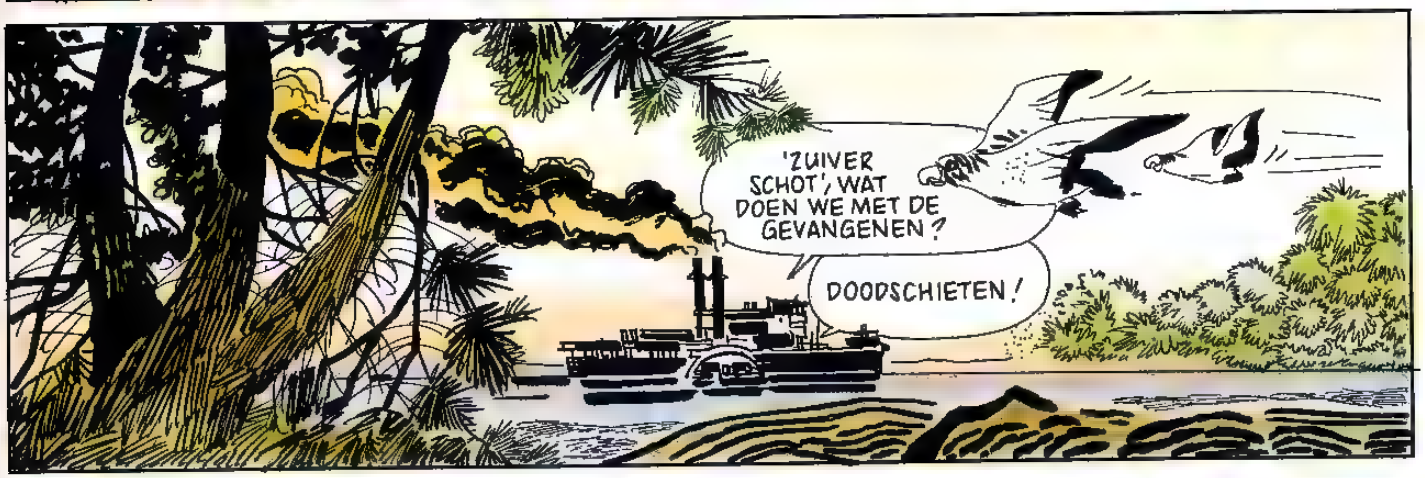
'ZUIVER SCHOT', WAT DOEN WE MET DE GEVANGENEN?
DOODSCHIETEN!

MAAR KUN JE DAN ALLEEN MAAR IN KRUIT DENKEN, MAN? WAT ZOU DE BEVRIJDER IN DIT GEVAL GEDAAN HEBBEN? DOE ZOALS HIJ EN VERSPREID HET GERUCHT DAT HIJ IN LEVEN IS EN NOG STEEDS DE KOLONEL BESTRIJDT. JE ZULT ZIEN DAT HET VOLK JE LANGZAAM MAAR ZEKER ZAL GAAN VOLGEN.

HOOR EENS, GRINGO, IK BEN GEEN POLITIEK LEIDER... IK BEN EEN MAN VAN DE DAAD. DE BEVRIJDER KON MET MENSEN PRATEN, HIJ KON DINGEN UITLEGGEN.
JE BENT NU IN IEDER GEVAL AAN HET DISCUSSIËREN EN DAT IS EEN GOED TEKEN. EN WEES MAAR NIET BANG, JE ZULT NOG LAST GENOEG KRIJGEN VAN POLITICI EN KLETSMAJOORS!

'ZUIVER SCHOT', DE BEVRIJDER, LAAT JULLIE GAAN.

LAAT HIJ ONS GAAN? ONBESTAANBAAR! 'ZUIVER SCHOT' HEEFT NOG NOOIT IEMAND GESPAARD!
VOORUIT! DE BOOT AF!

EH, 'ZUIVER SCHOT', NU JE ME LAAT GAAN, WIL IK JE WEL ZEGGEN DAT DE KOLONEL ZICH BEVINDT OP ZIJN LANDGOED BIJ QUEIMADA AAN DE SÃO FRANCISCO.
DE KOLONEL?

WAT WIL JE NOU NOG? IK HEB TOCH DE WAARHEID VERTELD?
KAN ZIJN, MAAR IK ZWEER JE: ALS DIT EEN VAL IS, STERF JE EEN GRUWELIJKE MARTELDOOD.

VOORUIT! WE GAAN DE DRAAK VAN HET KWAAD VERSLAAN!

DOOR JOU TOEDOEN IS ER EEN NIEUW POLITIEK LEIDER OPGESTAAN.
NEE, 'ZUIVER SCHOT' WAS AL EEN LEIDER. IK WERK ALLEEN MAAR VOOR MIJN PONDEN.

JIJ BENT ME OOK EEN ROMANTICUS, ZEG! IK WED DAT JIJ IN DE HERFST IN JE EENTJE OP EEN BANK IN HET PARK GAAT ZITTEN...

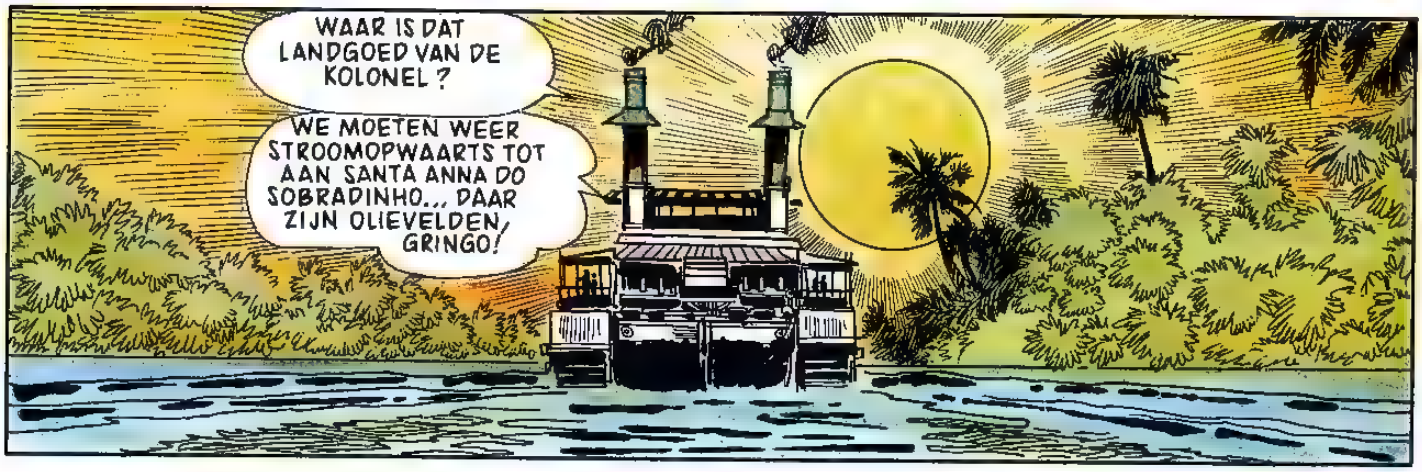
WAAR IS DAT LANDGOED VAN DE KOLONEL?
WE MOETEN WEER STROOMOPWAARTS TOT AAN SANTA ANNA DO SOBRADINHO... DAAR ZIJN OLIEVELDEN, GRINGO!

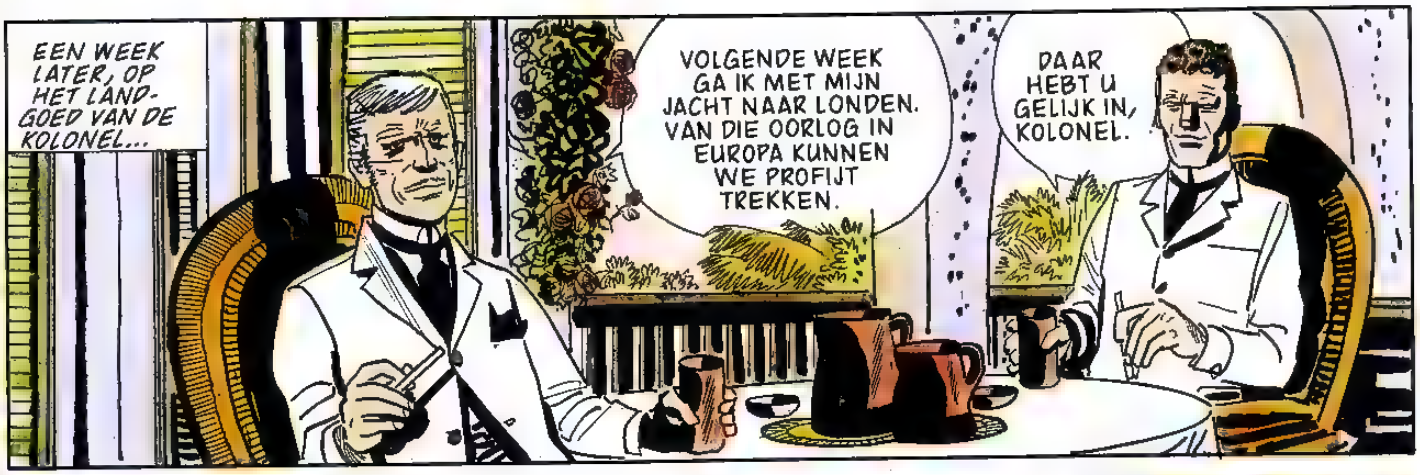
EEN WEEK LATER, OP HET LANDGOED VAN DE KOLONEL...
VOLGENDE WEEK GA IK MET MIJN JACHT NAAR LONDEN. VAN DIE OORLOG IN EUROPA KUNNEN WE PROFIJT TREKKEN.
DAAR HEBT U GELIJK IN, KOLONEL.

IK KAN ALLES HIER WEL IN DE HAND HOUDEN. U KUNT RUSTIG GAAN. SINDS DE 'BEVRIJDER' DOOD IS, IS DE TOESTAND WEER NORMAAL GEWORDEN. DE REGERING ZAL WEL GEEN ONDERZOEK MEER INSTELLEN, NU DE OPSTAND IS BEDWONGEN.

AKKOORD, ALMEIDA. ZET EEN PRIJS VAN DUIZEND ESCUDO'S OP HET HOOFD VAN 'ZUIVER SCHOT'. ALS HIJ DOOD IS, ZIJN ONZE ZORGEN HELEMAAL OVER.

GEEF MIJ DIE DUIZEND ESCUDO'S MAAR... IK KOM MIJN HOOFD PERSOONLIJK BRENGEN.

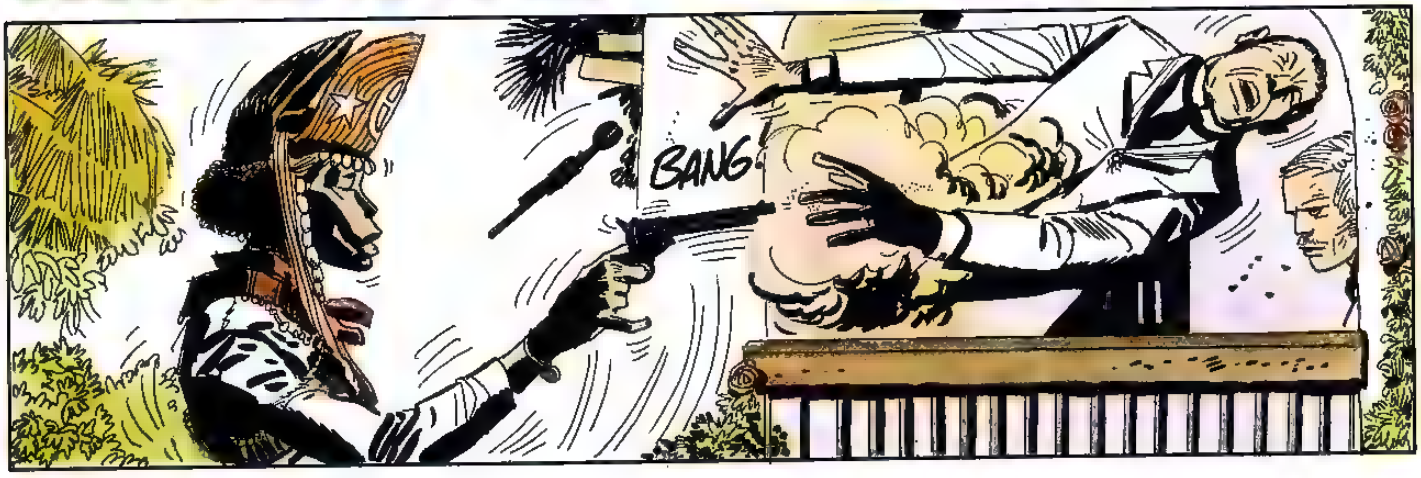
BANG

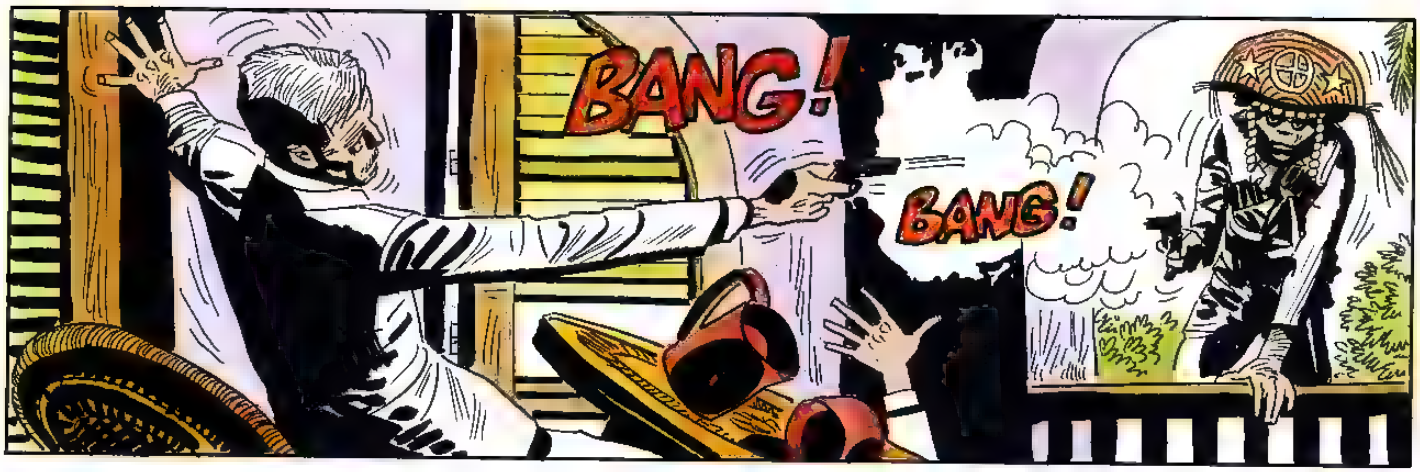
BANG!
BANG!

WAT GEBEURT DAAR?
GEEN IDEE. WE GAAN KIJKEN.

DAAR, OP DE BINNEN-PLAATS VAN HET HUIS VAN DE KOLONEL!

BANG!

DAT IS 'ZUIVER SCHOT'... HIJ HEEFT DE KOLONEL GEDOOD!

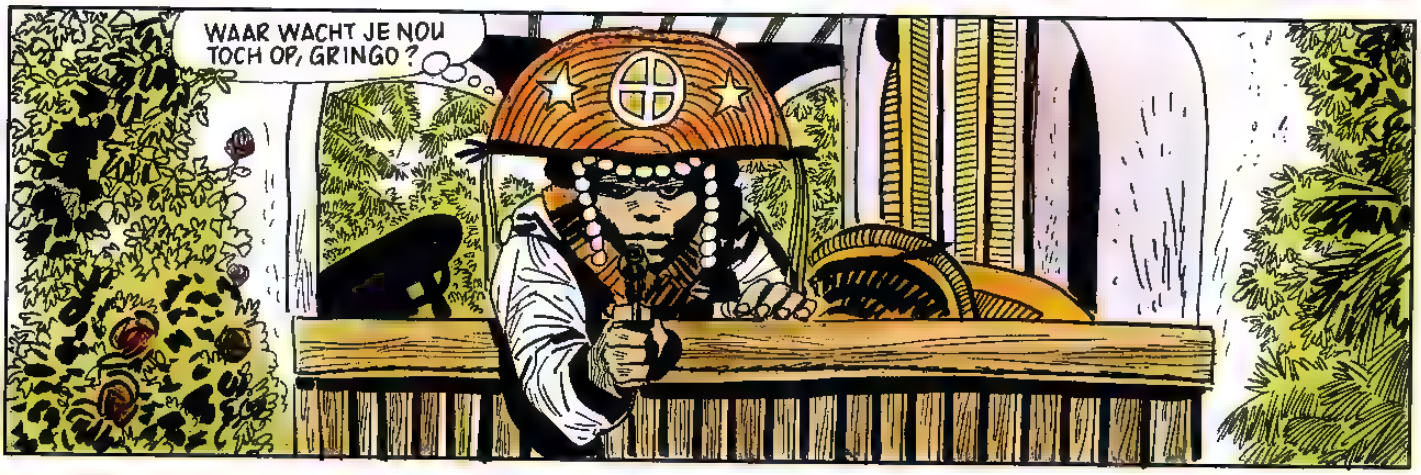
WAAR WACHT JE NOU TOCH OP, GRINGO?

CRACK!
CRACK!
CRACK!

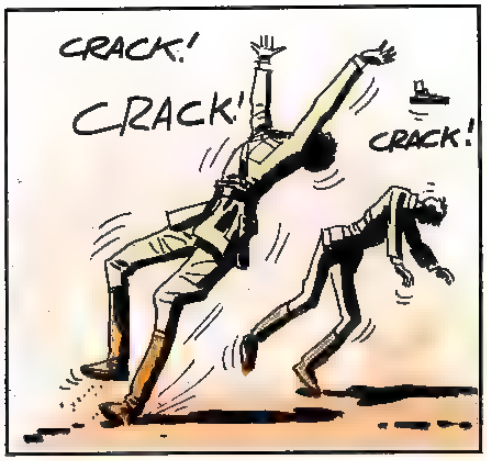
CRACK!
CRACK!
CRACK!

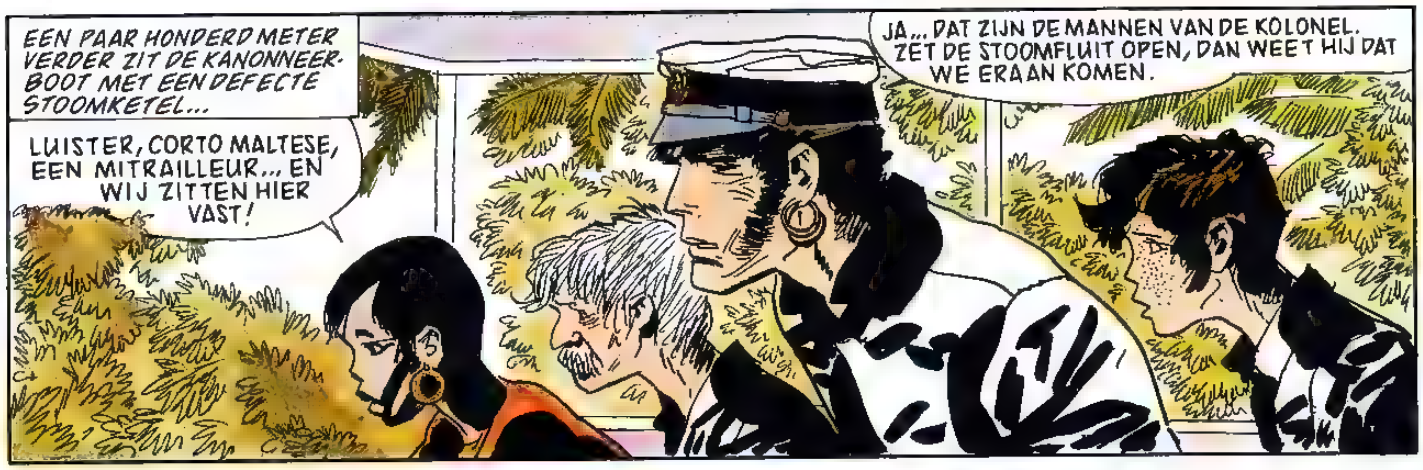
EEN PAAR HONDERD METER VERDER ZIT DE KANONNEER-BOOT MET EEN DEFECTE STOOMKETEL...
LUISTER, CORTO MALTESE, EEN MITRAILLEUR... EN WIJ ZITTEN HIER VAST!
JA... DAT ZIJN DE MANNEN VAN DE KOLONEL. ZET DE STOOMFLUIT OPEN, DAN WEET HIJ DAT WE ERAAN KOMEN.

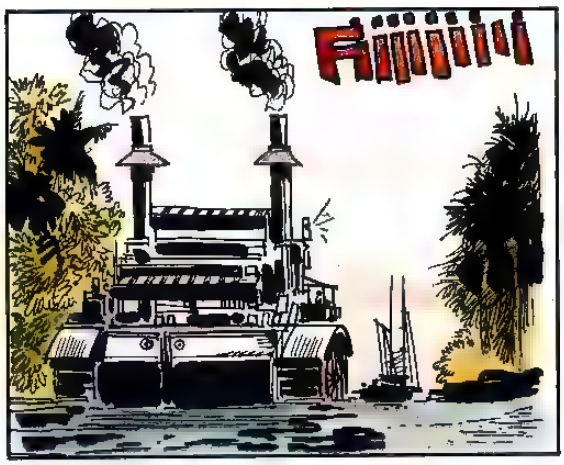
FIIIIIIIII

DE KANONNEER-BOOT!
KAPITEIN DE OLIVEIRA IS MOOI OP TIJD VOOR HET FEEST!
RATRATTTTRATT-RATT-RATTAT!

ALLES HANGT NU VAN JOU AF, GRINGO!

GOED, IK GA AAN WAL. ALS IK BINNEN EEN UUR NIET TERUG BEN...
...GA DAN TERUG NAAR BAHIA. WE TREFFEN ELKAAR DAAR.

DE MITRAILLEUR MOET ACHTER HET HUIS STAAN.

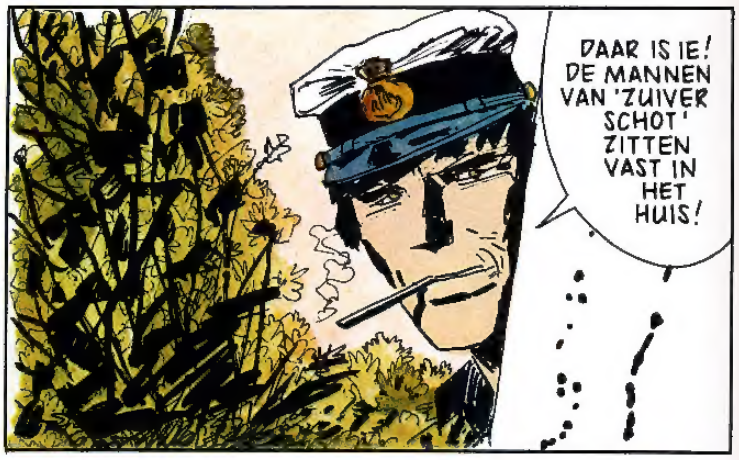
DAAR IS IE! DE MANNEN VAN 'ZUIVER SCHOT' ZITTEN VAST IN HET HUIS!

ZO, JONGENS... NOG WAT MUNITIE NODIG?

RATT
RATT
TRT!

HÉ! 'ZUIVER SCHOT'! HET IS AF-GELOPEN!

HÉ... 'ZUIVER SCHOT'! WAT IS ER AAN DE HAND?

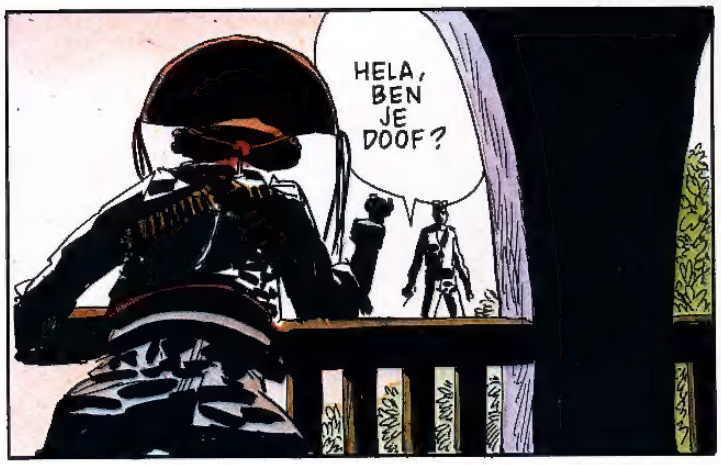
HELA, BEN JE DOOF?

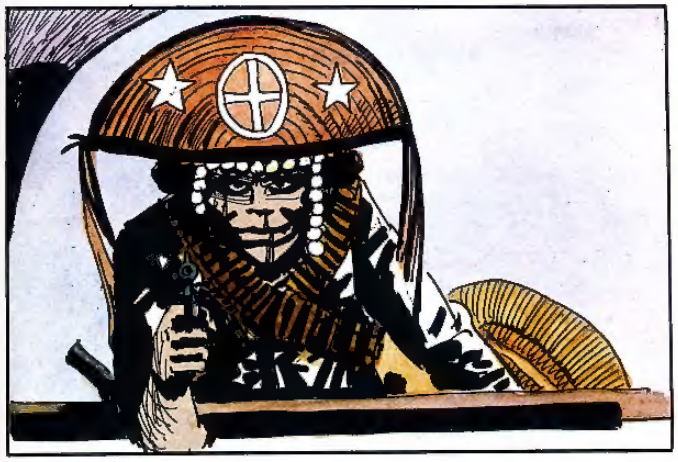

HIJ IS DOOD... CORTO MALTESE... 'ZUIVER SCHOT' IS DOOD!

HIJ WERD GEWOND TOEN HIJ DIE TWEE DAAR DOODDE... EEN DAARVAN MOET DE KOLONEL ZIJN... IK BEN TE LAAT GEKOMEN...

...TE LAAT... EN DIE MENSEN HEBBEN WEER EEN LEIDER VERLOREN

ZO'N LEIDER IS NIET ZO EENVOUDIG TE VINDEN. EERST DE 'BEVRIJDER' EN NU 'ZUIVER SCHOT'... DE OPSTAND...

...WORDT DUUR BETAALD... ZE HEBBEN DE KOLONEL UIT DE WEG GERUIMD... MAAR ER ZAL WEL WEER EEN NIEUWE KOLONEL KOMEN DIE DEZE MENSEN UITZUIGT...

VOOR ELKE KOLONEL ZULLEN ER HONDERD MANNEN ALS 'ZUIVER SCHOT' ZIJN, GRINGO... WIJ HEBBEN ONZE LES GELEERD EN DIE LES ZULLEN WE NIET LICHT VERGETEN...

HOE HEET JIJ?
CORISCO DE SÃO JORGE...

GOED DAN, CORISCO DE SÃO JORGE, NEEM DE HOED VAN 'ZUIVER SCHOT' EN ZET IN ZIJN NAAM DE STRIJD VOORT TEGEN HET MONSTER VAN HET KWAAD.
DANK JE, GRINGO, IK ZAL JE NIET VERGETEN!

EN NU GAAN WE OOK VAN 'ZUIVER SCHOT' EEN LEGENDE MAKEN. LEG HET LICHAAM VAN DE KOLONEL AAN ZIJN VOETEN...

EEN DUISTERE HELD MET DUISTERE VRIENDEN... EN TOCH HEEFT HIJ RECHT OP EEN LICHTENDE BEGRAFENIS...

VAARWEL, CORTO MALTESE, VRIEND VAN DE CANGACEIROS!
VAARWEL, CAPITAN CORISCO!!!

DIE JONGEN ZAL NOG BEROEMD WORDEN. EENS ZAL HET VUUR OOK ZIJN LEGENDE SCHRIJVEN...
DIE JONGEN WORDT EEN LEIDER. DAT IS OP ZIJN GEZICHT TE LEZEN.

WE MOETEN WEG... GULDENMOND MOET EEN HEEL NIEUW NET VAN AGENTEN OPBOUWEN OM DIE JONGEMAN TE HELPEN IN ZIJN STRIJD TEGEN DE AVONTURIERS UIT HET ZUIDEN.

DENK JE DAT HIJ DE STRIJD ZAL AANBINDEN MET DE GOUVERNEURS UIT HET ZUIDEN?
DAAR BEN IK VAN OVERTUIGD. EN NA HEM ZAL ER EEN ANDER KOMEN, EN DAARNA WEER EEN ANDER, NET ZOLANG TOT ZE VRIJ ZIJN EN HUN RECHT HEBBEN GEKREGEN... ER IS NU GEEN TERUG MEER!

«De Caraïbische Suite is geen calypso of reggae, geen merengue, mambo of bolero, maar een ware Suite, dat wil zeggen een synthese, een geheel, een versmelting van Caraïbische geluiden en sferen, die behalve uit de zee ook bestaat uit oerwouden en rode aarde, Afrikaanse tradities en mysteries, trommelaars, slijkerige mijnen en suikerriet.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat Corto en zijn vrienden daarvandaan vertrekken voor een avontuurlijke reis en overgangsrite, na verhalen over geld en magie, en dat ze bereid zijn naar Brazilië te varen op zoek naar andere schatten en wellicht andere werelden, op een schip dat toepasselijk *Dreaming boy* heet.»

N001 NUR 363
ISBN 978-90-303-6304-0
9 789030 363040